

คู่มือโครงการบ้านพอเพียงเลี้ยงชีวิตสู้โควิด-19

๑. หลักการและเหตุผล

จากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ภายในประเทศได้ทวีความรุนแรงขึ้น มีผู้ติดเชื้อกระจายไปหลายจังหวัด ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ภาคอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว และภาคการเกษตรของประเทศแล้ว ยังกระทบไปถึงภาคธุรกิจและแรงงานที่เกี่ยวข้องในวงกว้าง จากมาตรการเร่งด่วนในการควบคุมและยับยั้งการแพร่ระบาดของโรค ส่งผลให้เกิดปัญหาการกระจายสินค้าและเกิดการขาดแคลนพืชอาหารเพื่อการบริโภค

มติการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๓ เรื่อง มาตรการด้านการงบประมาณเพื่อบรรเทาผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มอบหมายให้ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐเร่งดำเนินการป้องกัน ควบคุม แก้ไขปัญหา และบรรเทาผลกระทบจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อไปดำเนินการที่ก่อให้เกิดการจัดซื้อจัดจ้างจากผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตรายย่อย รวมถึงการจ้างแรงงาน

กรมส่งเสริมการเกษตร ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนงานตามนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในการช่วยเหลือดูแลและสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร เพื่อสร้างความเข้มแข็งของภาคการเกษตรและทำให้เกษตรกรอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน และตระหนักถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นกับภาคการเกษตรของเกษตรกร จึงได้จัดทำโครงการ “โครงการบ้านพอเพียงเลี้ยงชีวิตสู้โควิด-19” เพื่อเป็นมาตรการเสริมในการบรรเทาผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าว ให้เกษตรกรและผู้ได้รับผลกระทบมีพืชอาหารบริโภคสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยการพึ่งพาตนเอง ช่วยลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน สร้างความมั่นคงทางอาหารเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรและชุมชน ตลอดจนการแก้ปัญหาการขาดแคลนพันธุ์พืชพันธุ์ดีในท้องถิ่น ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินการตามระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เกษตรกรและผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีพืชอาหารและพืชสมุนไพรสำหรับการบริโภคภายในชุมชน
๒. เพื่อถ่ายทอดความรู้การปลูกพืชผักและสมุนไพรให้กับเกษตรกรและผู้สนใจ

๓. เป้าหมาย

๑. ผลิตต้นพันธุ์พืชผักและสมุนไพร จำนวน ๗ ชนิด รวมทั้งสิ้น ๓,๖๓๔,๔๖๔ ต้น

๑.๑ พืชผักและสมุนไพรหลัก จำนวน ๔ ชนิด รวม ๒,๒๗๑,๕๔๐ ต้น ได้แก่ ฟักทะลายโจร มะละกอ พริก และมะเขือ

๑.๒ พืชผักและสมุนไพรเสริม จำนวน ๓ ชนิด รวม ๑,๓๖๒,๙๒๔ ต้น ได้แก่ มะรุม ผักหวานบ้าน และแคบ้าน

ทั้งนี้ หากมีความต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืชผักและสมุนไพรเสริมให้มีความเหมาะสมตามความต้องการของพื้นที่ สำนักงานเกษตรจังหวัดและศูนย์ปฏิบัติการที่รับผิดชอบสามารถประสานงานกันได้โดยตรง โดยจัดทำเป็นหนังสือหรือแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร โดยจำนวนพันธุ์พืชต้องไม่น้อยกว่าเป้าหมายการผลิตเดิม หนึ่งเวลาสำหรับบรรเทาความเดือดร้อน และค่าใช้จ่ายในการผลิตพันธุ์พืชอยู่ภายใต้วงเงินเดิม

๒. สนับสนุนต้นพันธุ์พืชผักและสมุนไพร รวมทั้งสิ้น ๓,๖๓๔,๔๖๔ ต้น

๒.๑ สนับสนุนต้นพันธุ์พืชผักและสมุนไพร ๗๗ จังหวัด ๘๘๒ อำเภอ รวม ๒๒๕,๓๙๐ ครัวเรือน ๑ ไร่ ๑๖ ต้น ทั้งสิ้น ๓,๖๐๖,๒๔๐ ต้น

๒.๒ สนับสนุนต้นพันธุ์พืชผักและสมุนไพร ให้กับสำนักงานเกษตรอำเภอ ๘๘๒ อำเภอ ๑ ไร่ ๓๒ ต้น ทั้งสิ้น ๒๘,๒๒๔ ต้น เพื่อจัดทำจุดเรียนรู้ต้นแบบ “การปลูกพืชผักและสมุนไพรในครัวเรือน” เป็นตัวอย่างให้กับชุมชน ทั้งนี้ ให้พิจารณาดำเนินการในพื้นที่ภายในบริเวณสำนักงานเกษตรอำเภอหรือสถานที่ที่มีความเหมาะสม อำเภอละ ๑ จุด

๔. งบประมาณ

ทั้งสิ้นจำนวน ๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ยี่สิบล้านบาทถ้วน)
โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. ค่าใช้จ่ายในการประชาสัมพันธ์ เป็นเงิน ๒๖๘,๐๐๐ บาท

๑.๑ ประชาสัมพันธ์ “บ้านพอเพียงเลี้ยงชีวิตสู้โควิด-19” ในรูปแบบ Motion graphics ความยาว ๒ นาที จำนวน ๓ เรื่อง และ Info graphics จำนวน ๑๐ ชิ้น รวม ๑๓ ชิ้นงาน เป็นเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๑.๒ ป้ายประชาสัมพันธ์ (ป้ายไวนิล) เป็นเงิน ๖๘,๐๐๐ บาท

๒. ค่าใช้จ่ายในการผลิตต้นพันธุ์พืชผักและสมุนไพร จำนวน ๓,๖๓๔,๔๖๔ ต้น เป็นเงิน ๑๕,๔๔๖,๔๗๒ บาท

๓. ค่าใช้จ่ายในการขนส่งต้นพันธุ์พืช จำนวน ๓,๖๓๔,๔๖๔ ต้น เป็นเงิน ๑,๗๔๙,๒๓๒ บาท

๔. ค่าใช้จ่ายในการจัดทำแปลงเรียนรู้ จำนวน ๘๘๒ อำเภอ ๑ ไร่ ๒,๐๐๐ บาท เป็นเงิน ๑,๗๖๔,๐๐๐ บาท

๕. ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ จำนวน ๓๔ หน่วยงาน เป็นเงิน ๗๐๕,๖๐๐ บาท

๖. ค่าบริหารจัดการโครงการฯ เช่น วัสดุสำนักงาน เป็นเงิน ๖๖,๖๙๖ บาท

ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายทุกรายการสามารถถัวจ่ายได้

การจัดซื้อจัดจ้างให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ระเบียบและหนังสือเวียนที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎกระทรวง กำหนดพัสดุและวิธีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุน พ.ศ. ๒๕๖๓ หนังสือคณะกรรมการวินิจฉัยปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ กรมบัญชีกลาง ด่วนที่สุด ที่ กค (กวจ) ๐๔๐๕.๒/ว ๘๒ ลงวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๓ เรื่องมาตรการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้จ่ายเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ เป็นต้น

แนวทางการใช้จ่ายในการผลิตและขนส่งพันธุ์พืช

๑. ค่าใช้จ่ายในการผลิตพันธุ์พืช ได้แก่

๑.๑ ค่าวัสดุการเกษตร เช่น เมล็ดพันธุ์ ต้นแม่พันธุ์ วัสดุปลูก ฤๅเพาะชำ ปุ๋ย สารเคมีเกษตร ระบบให้น้ำ เป็นต้น

๑.๒ ค่าจ้างเหมาแรงงาน

๒. ค่าใช้จ่ายในการขนส่งพันธุ์พืช ได้แก่

๒.๑ กรณีใช้รถยนต์ราชการ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ ค่าซ่อมบำรุงรถยนต์ราชการ เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินขณะจัดส่งพันธุ์พืช เป็นต้น

๒.๒ กรณีจ้างเหมา ได้แก่ ค่าจ้างเหมาในการขนส่งพันธุ์พืช

๕. วิธีการดำเนินงาน

ขั้นเตรียมการ

๑. คณะทำงานศูนย์ประสานการปฏิบัติภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) พิจารณาแนวทางและมาตรการต่าง ๆ ของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อบรรเทาผลกระทบของเกษตรกรจากสถานการณ์ดังกล่าว

๒. วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น ฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกร ฐานข้อมูลอาสาสมัครเกษตรกร ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร และความพร้อมของศูนย์ปฏิบัติการ กรมส่งเสริมการเกษตร

๓. จัดทำรายละเอียดโครงการ เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมส่งเสริมการเกษตร และจัดทำคู่มือการดำเนินงานโครงการ

๔. ชี้แจงผู้รับผิดชอบและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เรื่องเป้าหมาย กำหนดเวลา และรายละเอียดของกิจกรรม เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้อง

ขั้นดำเนินงาน

๑. ประชาสัมพันธ์โดยใช้ช่องทางออนไลน์เพื่อสร้างการรับรู้และให้ความรู้กับเกษตรกร ผู้ร่วมโครงการฯ และผู้สนใจให้สามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งกระตุ้นให้ทุกคนร่วมมือกันใช้พื้นที่รอบบริเวณบ้านปลูกพืชผักและสมุนไพรเพื่อบริโภคในครัวเรือน

๒. ดำเนินการผลิตต้นพันธุ์พืชผักสมุนไพร รวมทั้งสิ้น ๓,๖๓๔,๔๖๔ ต้น โดยศูนย์ปฏิบัติการของกรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน ๓๔ หน่วยงาน ได้แก่ ศูนย์ขยายพันธุ์พืช จำนวน ๑๐ ศูนย์ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จำนวน ๑๘ ศูนย์ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร (เกษตรที่สูง) จำนวน ๖ ศูนย์

โดยให้ศูนย์ปฏิบัติการเร่งดำเนินการผลิตพันธุ์พืชให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติงาน และจัดส่งพันธุ์พืชสนับสนุนพื้นที่ภายใน ๖๐ วัน หลังจากศูนย์ปฏิบัติการดำเนินการจัดหาวัสดุการเกษตรสำหรับการผลิตพันธุ์พืชเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ ให้ดำเนินการให้ทันช่วงเวลาการส่งมอบต้นพันธุ์ตามแผนปฏิบัติงาน (ภายใน ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๓)

๓. จัดส่ง...

๓. ศูนย์ปฏิบัติการดำเนินการจัดส่งต้นพันธุ์พืชที่พร้อมปลูกให้กับสำนักงานเกษตรอำเภอ จำนวน ๘๘๒ อำเภอ โดยสำนักงานเกษตรอำเภอเป็นผู้กำหนดสถานที่รับพันธุ์พืช จำนวน ๑ จุด/อำเภอ โดยจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ (ป้ายไว้นิลขนาดไม่น้อยกว่า ๑ x ๑.๒ เมตร) จำนวน ๒ ป้าย สำหรับติดด้านข้างตัวรถขนส่งพันธุ์พืช

ทั้งนี้ การส่งมอบพันธุ์พืชให้จัดส่งเป็นชุด ประกอบด้วยต้นพันธุ์พืชผักและสมุนไพร จำนวน ๗ ชนิด รวม ๑๖ ต้น/ชุด

๔. อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านคัดเลือกเกษตรกรที่มีคุณสมบัติและความพร้อมในการเข้าร่วมโครงการฯ รวมทั้งสิ้น ๒๒๕,๓๔๐ ครัวเรือน

การคัดเลือกครัวเรือนเกษตรกรและผู้ได้รับผลกระทบฯ เข้าร่วมโครงการ

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) จำนวน ๑ ราย เข้าร่วมโครงการทุกหมู่บ้านและอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านพิจารณาาร่วมกันเพื่อคัดเลือกเกษตรกรและผู้ได้รับผลกระทบฯ เข้าร่วมโครงการ จำนวน ๒ ครัวเรือน รวมทั้งสิ้น ๓ ครัวเรือน/หมู่บ้าน

คุณสมบัติของเกษตรกรและผู้ได้รับผลกระทบฯ เข้าร่วมโครงการ

โดยพิจารณาผู้มีคุณสมบัติ ดังนี้

๑) มีความสนใจและสมัครใจ

๒) มีพื้นที่และแหล่งน้ำเพียงพอสำหรับปลูกพืชผักและสมุนไพรซึ่งได้รับการสนับสนุนจากโครงการฯ จำนวน ๗ ชนิด รวม ๑๖ ต้น/ครัวเรือน

๓) สามารถให้คำแนะนำวิธีการปลูกดูแลและการขยายพันธุ์พืชผักสมุนไพรดังกล่าวให้กับเกษตรกรรายอื่นเพื่อการขยายผลได้

๕. สำนักงานเกษตรอำเภอ ส่งมอบต้นพันธุ์พืชที่พร้อมปลูกให้กับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) เพื่อแจกจ่ายและกระจายต้นพันธุ์พืชผักสมุนไพรสนับสนุนให้กับเกษตรกรและผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าว จำนวน ๓ ครัวเรือน/หมู่บ้าน

๖. สำนักงานเกษตรอำเภอ จัดทำจุดเรียนรู้การปลูกพืชผักและสมุนไพรในครัวเรือนเพื่อเป็นต้นแบบบริเวณสำนักงานเกษตรอำเภอหรือสถานที่ที่มีความเหมาะสม อำเภอละ ๑ จุด

แนวทางการจัดทำจุดเรียนรู้ต้นแบบ “การปลูกพืชผักและสมุนไพรในครัวเรือน”

๑. จัดทำเป็นจุดเรียนรู้ใหม่หรือบูรณาการร่วมกับจุดเรียนรู้ที่มีอยู่เดิม ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความสะดวกในการขยายผลสู่เกษตรกรหรือผู้สนใจ เช่น ตำแหน่งที่ตั้ง ความสะดวกในการเดินทาง และมองเห็นง่าย เป็นต้น

๒. การดำเนินการเน้นการปลูกพืชผักอายุสั้นร่วมกับพืชผักและสมุนไพรที่ได้รับสนับสนุนจากโครงการฯ เพื่อส่งเสริมการปลูกพืชผักและสมุนไพรสำหรับบริโภคภายในครัวเรือนและผลผลิตเหลือแบ่งปันให้กับชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกับการบริหารจัดการการใช้น้ำอย่างประหยัด เช่น การใช้น้ำมือสองจากการอุปโภคบริโภค การให้น้ำแบบระบบน้ำหยดหรือมินิสปริงเกอร์ เป็นต้น

๓. เป็นจุดเรียนรู้เพื่อการขยายผลในชุมชน

ขั้นตอนติดตาม รายงานผล

๑. ศูนย์ปฏิบัติการ จำนวน ๓๔ หน่วยงาน

๑.๑ รายงานความก้าวหน้าการผลิตและจัดส่งพันธุ์พืชให้กรมส่งเสริมการเกษตรทราบ ทุกวันที่ ๒๕ ของเดือนจนกว่าจะดำเนินการจัดส่งพันธุ์พืชให้สำนักงานเกษตรอำเภอแล้วเสร็จ

๑.๒ จัดทำรายงานผลและความก้าวหน้าการผลิตพันธุ์พืชในรูปแบบคลิปวิดีโอ ความยาวไม่เกิน ๕ นาที โดยจัดส่งให้กรมส่งเสริมการเกษตร ภายใน ๑๕ วัน หลังจัดส่งพันธุ์พืชให้สำนักงานเกษตรอำเภอแล้วเสร็จ

๒. สำนักงาน...

๒. สำนักงานเกษตรอำเภอ

๒.๑ จัดทำรายงานการรับส่งพันธุ์พืชให้สำนักงานเกษตรจังหวัดทราบ ภายใน ๗ วัน หลังส่งมอบพันธุ์พืชให้กับเกษตรกรและผู้ได้รับผลกระทบฯ ในพื้นที่เรียบร้อยแล้ว

๒.๒ จัดทำรายงานผลโครงการฯ ในรูปแบบคลิปวิดีโอ ความยาวไม่เกิน ๕ นาที จัดส่งให้สำนักงานเกษตรจังหวัด ภายในวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

๓. สำนักงานเกษตรจังหวัด

๓.๑ ประสานงาน ให้คำแนะนำ ติดตาม กำกับการปฏิบัติงานของสำนักงานเกษตรอำเภอ

๓.๒ สรุปผลการดำเนินงานในภาพรวมของจังหวัด ในรูปแบบคลิปวิดีโอ ความยาวไม่เกิน ๘ นาที และจัดส่งให้กรมส่งเสริมการเกษตร ภายในวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๓

๔. กองขยายพันธุ์พืช สรุปและจัดทำรายงานผลการดำเนินงานโครงการเสนอกรมส่งเสริมการเกษตร

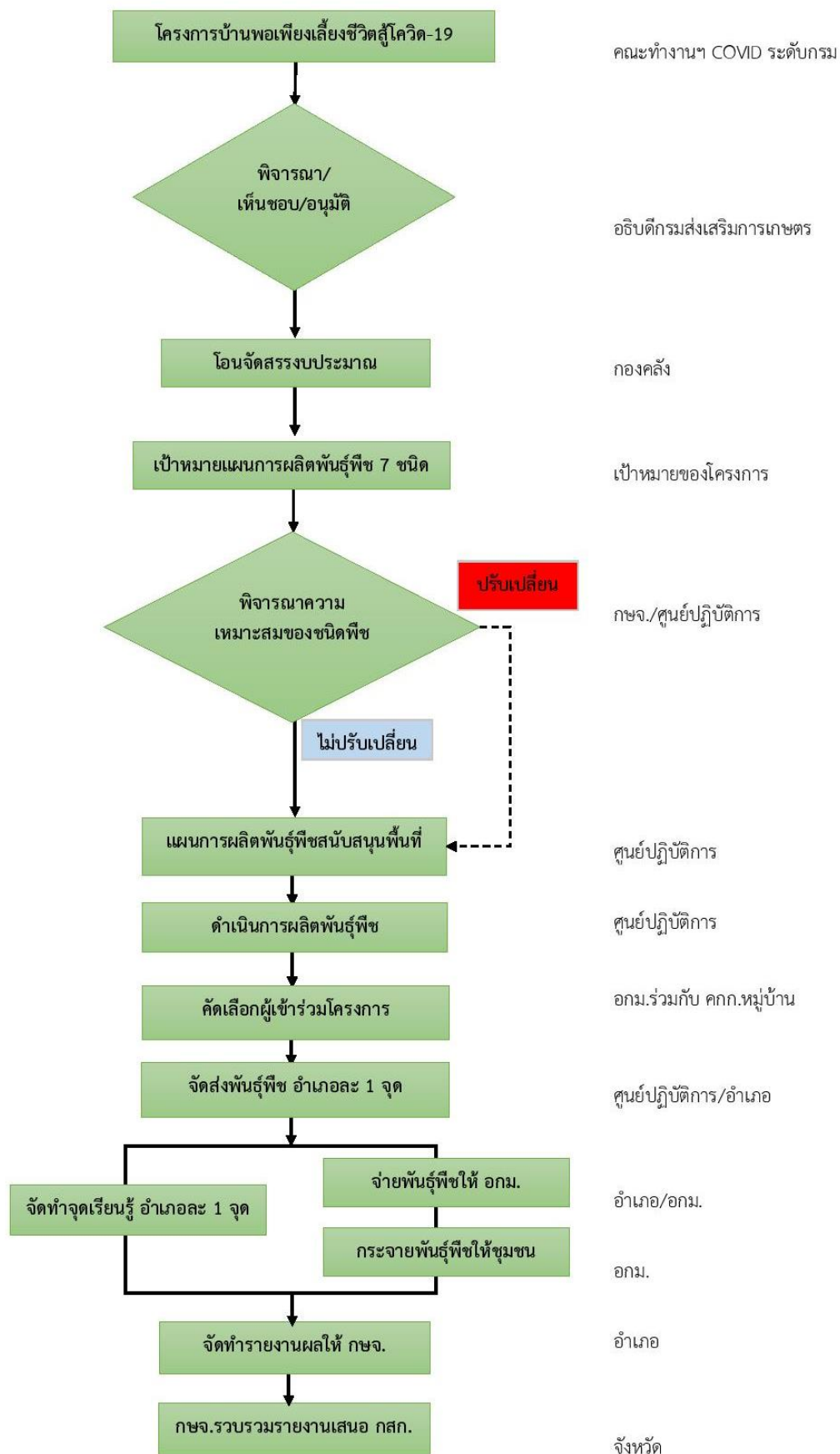
๖. ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ

เดือนเมษายน – กันยายน ๒๕๖๓

๗. แผนการปฏิบัติงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน	ปริมาณงาน	หน่วยวัด	ระยะเวลาดำเนินการ					
			เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
			๖๓	๖๓	๖๓	๖๓	๖๓	๖๓
๑. ประชาสัมพันธ์โดยใช้ช่องทางออนไลน์ เพื่อสร้างการรับรู้และให้ความรู้กับเกษตรกรฯ	๑๓	ชิ้นงาน						
๒. ดำเนินการผลิตต้นพันธุ์พืชผักสมุนไพร	๓,๖๓๔,๔๖๔	ต้น						
๓. จัดส่งต้นพันธุ์พืชที่พร้อมปลูกให้กับสำนักงานเกษตรอำเภอ	๘๘๒	อำเภอ						
๔. อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านคัดเลือกเกษตรกรที่มีคุณสมบัติและความพร้อมในการเข้าร่วมโครงการฯ	๒๒๕,๓๙๐	ครัวเรือน						
๕. สำนักงานเกษตรอำเภอ ส่งมอบต้นพันธุ์พืชที่พร้อมปลูกให้กับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) เพื่อแจกจ่ายและกระจายต้นพันธุ์พืชผักสมุนไพรสนับสนุนให้เกษตรกรแต่ละหมู่บ้าน	๓	ครัวเรือน/ หมู่บ้าน						
๖. จัดทำจุดเรียนรู้ฯ เพื่อเป็นต้นแบบ	๘๘๒	อำเภอ/จุด						
๗. ศูนย์ปฏิบัติการ จัดทำรายงานผลและความก้าวหน้าการผลิตและจัดส่งพันธุ์พืช	๓๔	หน่วยงาน						
๘. สำนักงานเกษตรอำเภอ จัดทำรายงานการรับส่งพันธุ์พืชให้สำนักงานเกษตรจังหวัดทราบ	๘๘๒	อำเภอ						
๙. สำนักงานเกษตรจังหวัด ประสานงาน ให้คำแนะนำ ติดตาม กำกับการปฏิบัติงานของสำนักงานอำเภอ	๗๗	จังหวัด						
๑๐. สำนักงานเกษตรจังหวัด รายงานผลการดำเนินงานในภาพรวมของจังหวัด ในรูปแบบคลิปวิดีโอ ความยาวไม่เกิน ๘ นาที	๗๗	จังหวัด						
๑๑. กองขยายพันธุ์พืช สรุปและจัดทำรายงานผลการดำเนินงานโครงการเสนอกรมส่งเสริมการเกษตร	๑	หน่วยงาน						

แผนภูมิแสดงขั้นตอนการปฏิบัติงาน



๘. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

Output

๑. เกษตรกรและผู้ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำนวน ๒๒๕,๓๙๐ ครัวเรือน ได้รับการสนับสนุนต้นพันธุ์พืชผักและสมุนไพรสำหรับปลูกเป็นพืชอาหารสำหรับบริโภค ภายในครัวเรือนและแบ่งปันผลผลิตภายในชุมชน และสำนักงานเกษตรอำเภอดำเนินการจัดทำจุดเรียนรู้ฯ เพื่อเป็นต้นแบบการดำเนินการในพื้นที่ จำนวนรวม ๓,๖๓๔,๔๖๔ ต้น
๒. มีสื่อสำหรับสร้างการรับรู้โครงการบ้านพอเพียงเลี้ยงชีวิตสู้โควิด-19 และถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีการปลูกพืชผักและสมุนไพร ในช่องทางออนไลน์ จำนวน ๑๓ ชิ้นงาน

Outcome

๑. จุดเรียนรู้การปลูกพืชผักและสมุนไพรของสำนักงานเกษตรอำเภอ สามารถใช้เป็นต้นแบบในการศึกษาเรียนรู้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ต่อไป

๙. ตัวชี้วัดโครงการ

เชิงปริมาณ

๑. ศูนย์ปฏิบัติการทั้ง ๓๔ หน่วยงาน สามารถผลิตพันธุ์พืชได้ตามเป้าหมาย และจัดส่งพันธุ์พืชสนับสนุนพื้นที่เป็นไปตามแผนการปฏิบัติงานของโครงการ

เชิงคุณภาพ

๑. เกษตรกรและผู้ได้รับผลกระทบฯ ที่ร่วมโครงการฯ มีผลผลิตพืชผักและสมุนไพรสำหรับบริโภค ในครัวเรือนและเหลือแบ่งปันภายในชุมชน
๒. มีแหล่งพืชพันธุ์ดีในท้องถิ่น

๑๐. ผู้รับผิดชอบโครงการ

๑. กองขยายพันธุ์พืช
๒. กองส่งเสริมโครงการพระราชดำริการจัดการพื้นที่และวิศวกรรมเกษตร
๓. กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร
๔. สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
๕. กองพัฒนาเกษตรกร
๖. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
๗. สำนักงานเลขานุการกรม
๘. สำนักงานเกษตรจังหวัด/สำนักงานเกษตรอำเภอ

รายละเอียดแนบท้าย
“โครงการบ้านพอเพียงเลี้ยงชีวิตสู้โควิด-19”

**รายละเอียดการผลิตและสนับสนุนพันธุ์พืช
โครงการบ้านพอเพียงเลี้ยงชีวิตสู้โควิด-19**

ที่	หน่วยงาน	รับผิดชอบ (จังหวัด)	จำนวน เขต/ อำเภอ	จำนวน อกม. (ราย)	แผนผลิต/สนับสนุนพันธุ์พืช			รวมพันธุ์พืช ทั้งสิ้น (ตัน)
					ครัวเรือน (ชุด)	จุดเรียนรู้ (ชุด)	รวมพันธุ์พืช (ชุด)	
	รวมทั้งสิ้น		882	75,130	225,390	1,764	227,154	3,634,464
1	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 1 จังหวัดชลบุรี		27	1,442	4,326	54	4,380	70,080
		กรุงเทพ	4	184	552	8	560	8,960
		ชลบุรี	11	651	1,953	22	1,975	31,600
		สมุทรปราการ	6	293	879	12	891	14,256
		นนทบุรี	6	314	942	12	954	15,264
2	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 จังหวัดตรัง		33	2,029	6,087	66	6,153	98,448
		ตรัง	10	724	2,172	20	2,192	35,072
		สงขลา	16	1,027	3,081	32	3,113	49,808
		สตูล	7	278	834	14	848	13,568
3	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 จังหวัดนครราชสีมา		55	5,833	17,499	110	17,609	281,744
		นครราชสีมา	32	3,758	11,274	64	11,338	181,408
		ชัยภูมิ	16	1,642	4,926	32	4,958	79,328
		ปทุมธานี	7	433	1,299	14	1,313	21,008
4	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 4 จังหวัดนครศรีธรรมราช		34	2,222	6,666	68	6,734	107,744
		นครศรีธรรมราช	23	1,552	4,656	46	4,702	75,232
		พัทลุง	11	670	2,010	22	2,032	32,512
5	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 5 จังหวัดบุรีรัมย์		87	10,008	30,024	174	30,198	483,168
		บุรีรัมย์	23	2,557	7,671	46	7,717	123,472
		สุรินทร์	17	2,122	6,366	34	6,400	102,400
		ศรีสะเกษ	22	2,625	7,875	44	7,919	126,704
		อุบลราชธานี	25	2,704	8,112	50	8,162	130,592
6	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 6 จังหวัดพิษณุโลก		47	4,803	14,409	94	14,503	232,048
		พิษณุโลก	9	1,048	3,144	18	3,162	50,592
		พิจิตร	12	888	2,664	24	2,688	43,008
		เพชรบูรณ์	11	1,433	4,299	22	4,321	69,136
		นครสวรรค์	15	1,434	4,302	30	4,332	69,312
7	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7 จังหวัดมหาสารคาม		58	6,504	19,512	116	19,628	314,048
		มหาสารคาม	13	1,944	5,832	26	5,858	93,728
		กาฬสินธุ์	18	1,588	4,764	36	4,800	76,800
		ร้อยเอ็ด	20	2,446	7,338	40	7,378	118,048
		มุกดาหาร	7	526	1,578	14	1,592	25,472

ที่	หน่วยงาน	รับผิดชอบ (จังหวัด)	จำนวน เขต/ อำเภอ	จำนวน อภม. (ราย)	แผนผลิต/สนับสนุนพันธุ์พืช			รวมพันธุ์พืช ทั้งสิ้น (ตัน)
					ครัวเรือน (ชุด)	จุดเรียนรู้ (ชุด)	รวมพันธุ์พืช (ชุด)	
8	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 8 จังหวัดลำพูน		21	1,675	5,025	42	5,067	81,072
		ลำปาง	13	968	2,904	26	2,930	46,880
		แพร่	8	707	2,121	16	2,137	34,192
9	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 9 จังหวัด สุพรรณบุรี		49	4,126	12,378	98	12,476	199,616
		สุพรรณบุรี	10	1,011	3,033	20	3,053	48,848
		พระนครศรีอยุธยา	16	1,447	4,341	32	4,373	69,968
		อ่างทอง	7	521	1,563	14	1,577	25,232
		ชัยนาท	8	505	1,515	16	1,531	24,496
		อุทัยธานี	8	642	1,926	16	1,942	31,072
10	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 10 จังหวัด อุดรธานี		50	4,541	13,623	100	13,723	219,568
		อุดรธานี	20	1,887	5,661	40	5,701	91,216
		สกลนคร	18	1,523	4,569	36	4,605	73,680
		นครพนม	12	1,131	3,393	24	3,417	54,672
11	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรจังหวัดลพบุรี		30	2,454	7,362	60	7,422	118,752
		ลพบุรี	11	1,122	3,366	22	3,388	54,208
		สิงห์บุรี	6	364	1,092	12	1,104	17,664
		สระบุรี	13	968	2,904	26	2,930	46,880
12	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรจังหวัดสมุทรสาคร		13	1,520	4,560	26	4,586	73,376
		สมุทรสาคร	3	294	882	6	888	14,208
		สมุทรสงคราม	3	309	927	6	933	14,928
		นครปฐม	7	917	2,751	14	2,765	44,240
13	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรจังหวัดเพชรบุรี		26	2,109	6,327	52	6,379	102,064
		เพชรบุรี	8	701	2,103	16	2,119	33,904
		ราชบุรี	10	971	2,913	20	2,933	46,928
		ประจวบคีรีขันธ์	8	437	1,311	16	1,327	21,232
14	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรจังหวัดจันทบุรี		26	1,722	5,166	52	5,218	83,488
		จันทบุรี	10	724	2,172	20	2,192	35,072
		ตราด	7	261	783	14	797	12,752
		สระแก้ว	9	737	2,211	18	2,229	35,664
15	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรจังหวัดระยอง		8	440	1,320	16	1,336	21,376

ที่	หน่วยงาน	รับผิดชอบ (จังหวัด)	จำนวน เขต/ อำเภอ	จำนวน อกม. (ราย)	แผนผลิต/สนับสนุนพันธุ์พืช			รวมพันธุ์พืช ทั้งสิ้น (ตัน)
					ครัวเรือน (ชุด)	จุดเรียนรู้ (ชุด)	รวมพันธุ์พืช (ชุด)	
16	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา		22	1,996	5,988	44	6,032	96,512
		ฉะเชิงเทรา	11	882	2,646	22	2,668	42,688
		ปราจีนบุรี	7	708	2,124	14	2,138	34,208
		นครนายก	4	406	1,218	8	1,226	19,616
17	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรจังหวัดขอนแก่น	ขอนแก่น	26	2,331	6,993	52	7,045	112,720
18	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรจังหวัดเลย	หนองบัวลำภู	6	716	2,148	12	2,160	34,560
19	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรจังหวัดหนองคาย		17	1,327	3,981	34	4,015	64,240
		หนองคาย	9	710	2,130	18	2,148	34,368
		บึงกาฬ	8	617	1,851	16	1,867	29,872
20	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรจังหวัดยะลา		33	1,613	4,839	66	4,905	78,480
		ยะลา	8	382	1,146	16	1,162	18,592
		นราธิวาส	13	590	1,770	26	1,796	28,736
		ปัตตานี	12	641	1,923	24	1,947	31,152
21	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรจังหวัดเชียงใหม่	เชียงใหม่	25	2,074	6,222	50	6,272	100,352
22	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรจังหวัดเชียงราย	เชียงราย	18	1,755	5,265	36	5,301	84,816
23	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรจังหวัดน่าน	น่าน	15	921	2,763	30	2,793	44,688
24	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรจังหวัดยโสธร		16	1,492	4,476	32	4,508	72,128
		ยโสธร	9	885	2,655	18	2,673	42,768
		อำนาจเจริญ	7	607	1,821	14	1,835	29,360
25	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี		32	1,988	5,964	64	6,028	96,448
		สุราษฎร์ธานี	19	1,070	3,210	38	3,248	51,968
		ระนอง	5	178	534	10	544	8,704
		ชุมพร	8	740	2,220	16	2,236	35,776
26	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรจังหวัดกระบี่		19	825	2,475	38	2,513	40,208
		กระบี่	8	389	1,167	16	1,183	18,928
		พังงา	8	328	984	16	1,000	16,000
		ภูเก็ต	3	108	324	6	330	5,280
27	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรจังหวัดอุดรธานี		18	1,460	4,380	36	4,416	70,656
		อุดรธานี	9	617	1,851	18	1,869	29,904
		สุโขทัย	9	843	2,529	18	2,547	40,752

ที่	หน่วยงาน	รับผิดชอบ (จังหวัด)	จำนวน เขต/ อำเภอ	จำนวน อกม. (ราย)	แผนผลิต/สนับสนุนพันธุ์พืช			รวมพันธุ์พืช ทั้งสิ้น (ตัน)
					ครัวเรือน (ชุด)	จุดเรียนรู้ (ชุด)	รวมพันธุ์พืช (ชุด)	
28	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร	กำแพงเพชร	11	958	2,874	22	2,896	46,336
29	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรจังหวัดกาญจนบุรี (เกษตรที่สูง)	กาญจนบุรี	13	959	2,877	26	2,903	46,448
30	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรจังหวัดเลย (เกษตรที่สูง)	เลย	14	916	2,748	28	2,776	44,416
31	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรจังหวัดลำพูน (เกษตรที่สูง)	ลำพูน	8	580	1,740	16	1,756	28,096
32	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรจังหวัดแม่ฮ่องสอน (เกษตรที่สูง)	แม่ฮ่องสอน	7	421	1,263	14	1,277	20,432
33	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรจังหวัดพะเยา (เกษตรที่สูง)	พะเยา	9	808	2,424	18	2,442	39,072
34	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรจังหวัดตาก (เกษตรที่สูง)	ตาก	9	562	1,686	18	1,704	27,264

รายละเอียดการจัดสรรงบประมาณ (จำแนกตามหน่วยงาน)
โครงการบ้านพอเพียงเลี้ยงชีวิตสู้โควิด-19
จำนวน 20,000,000 บาท

1. จัดสรรงบประมาณ ให้สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี เป็นเงิน 200,000 บาท

ค่าใช้จ่ายในการประชาสัมพันธ์ “บ้านพอเพียงเลี้ยงชีวิตสู้โควิด-19” ในรูปแบบ Motion graphics ความยาว 2 นาที จำนวน 3 เรื่อง และ Info graphics จำนวน 10 ชิ้น รวม 13 ชิ้นงาน เป็นเงิน 200,000 บาท

2. จัดสรรงบประมาณ ให้ศูนย์ปฏิบัติการ 34 หน่วยงาน เป็นเงิน 17,969,304 บาท

2.1 ค่าใช้จ่ายในการผลิตต้นพันธุ์พืชผักและสมุนไพร จำนวน 3,634,464 ต้น เป็นเงิน 15,446,472 บาท

2.2 ค่าใช้จ่ายในการขนส่งต้นพันธุ์พืช จำนวน 3,634,464 ต้น เป็นเงิน 1,749,232 บาท

2.3 ค่าใช้จ่ายในการประชาสัมพันธ์ เป็นเงิน 68,000 บาท

2.4 ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ เป็นเงิน 705,600 บาท

3. จัดสรรงบประมาณ ให้สำนักงานเกษตรจังหวัด จำนวน 77 จังหวัด เป็นเงิน 1,764,000 บาท

ค่าใช้จ่ายในการจัดทำแปลงเรียนรู้ฯ จำนวน 882 อำเภอ ละ 2,000 บาท เป็นเงิน 1,764,000 บาท

4. จัดสรรงบประมาณ ให้กองขยายพันธุ์พืช เป็นเงิน 66,696 บาท

ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการโครงการ เช่น วัสดุสำนักงาน เป็นเงิน 66,696 บาท

ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายทุกรายการสามารถถัวจ่ายได้

รายละเอียดการโอนจัดสรรงบประมาณ โครงการบ้านพอเพียงเลี้ยงชีวิตสู้โควิด-19
ศูนย์ปฏิบัติการ จำนวน 34 หน่วยงาน

ที่	หน่วยงาน	ผลิตพันธุ์พืช รวมทั้งสิ้น (ตัน)	คชจ.ในการ ผลิตพันธุ์พืช (บาท)	คชจ.ในการ ขนส่งพันธุ์พืช (บาท)	คชจ. ประชาสัมพันธ์ (ป้ายไวนิล) (บาท)	คชจ. เดินทาง ไปราชการ (บาท)	รวมทั้งสิ้น (บาท)
	รวมทั้งสิ้น	3,634,464	15,446,472	1,749,232	68,000	705,600	17,969,304
1	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 1 จังหวัดชลบุรี	70,080	297,840	33,040	2,000	21,600	354,480
2	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 จังหวัดตรัง	98,448	418,404	47,224	2,000	26,400	494,028
3	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 จังหวัดนครราชสีมา	281,744	1,197,412	138,872	2,000	44,000	1,382,284
4	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 4 จังหวัด นครศรีธรรมราช	107,744	457,912	51,872	2,000	27,200	538,984
5	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 5 จังหวัดบุรีรัมย์	483,168	2,053,464	239,584	2,000	69,600	2,364,648
6	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 6 จังหวัดพิษณุโลก	232,048	986,204	114,024	2,000	37,600	1,139,828
7	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7 จังหวัดมหาสารคาม	314,048	1,334,704	155,024	2,000	46,400	1,538,128
8	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 8 จังหวัดลำพูน	81,072	344,556	38,536	2,000	16,800	401,892
9	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 9 จังหวัดสุพรรณบุรี	199,616	848,368	97,808	2,000	39,200	987,376
10	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 10 จังหวัดอุดรธานี	219,568	933,164	107,784	2,000	40,000	1,082,948
11	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดลพบุรี	118,752	504,696	57,376	2,000	24,000	588,072
12	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดสมุทรสาคร	73,376	311,848	34,688	2,000	10,400	358,936
13	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดเพชรบุรี	102,064	433,772	49,032	2,000	20,800	505,604
14	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดจันทบุรี	83,488	354,824	39,744	2,000	20,800	417,368
15	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดระยอง	21,376	90,848	8,688	2,000	6,400	107,936
16	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดฉะเชิงเทรา	96,512	410,176	46,256	2,000	17,600	476,032
17	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดขอนแก่น	112,720	479,060	54,360	2,000	20,800	556,220
18	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดเลย	34,560	146,880	15,280	2,000	4,800	168,960
19	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดหนองคาย	64,240	273,020	30,120	2,000	13,600	318,740
20	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดยะลา	78,480	333,540	37,240	2,000	26,400	399,180

ที่	หน่วยงาน	ผลิตภัณฑ์พืช รวมทั้งสิ้น (ตัน)	คชจ.ในการ ผลิตภัณฑ์พืช (บาท)	คชจ.ในการ ขนส่งพันธุ์พืช (บาท)	คชจ. ประชาสัมพันธ์ (ป้ายไวนิล) (บาท)	คชจ. เดินทาง ไปราชการ (บาท)	รวมทั้งสิ้น (บาท)
21	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดเชียงใหม่	100,352	426,496	48,176	2,000	20,000	496,672
22	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดเชียงราย	84,816	360,468	40,408	2,000	14,400	417,276
23	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดน่าน	44,688	189,924	20,344	2,000	12,000	224,268
24	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดยโสธร	72,128	306,544	34,064	2,000	12,800	355,408
25	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี	96,448	409,904	46,224	2,000	25,600	483,728
26	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดกระบี่	40,208	170,884	18,104	2,000	15,200	206,188
27	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดอุดรธานี	70,656	300,288	33,328	2,000	14,400	350,016
28	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดกำแพงเพชร	46,336	196,928	21,168	2,000	8,800	228,896
29	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดกาญจนบุรี (เกษตรที่สูง)	46,448	197,404	21,224	2,000	10,400	231,028
30	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดเลย (เกษตรที่สูง)	44,416	188,768	20,208	2,000	11,200	222,176
31	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดลำพูน (เกษตรที่สูง)	28,096	119,408	12,048	2,000	6,400	139,856
32	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน (เกษตรที่สูง)	20,432	86,836	8,216	2,000	5,600	102,652
33	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดพะเยา (เกษตรที่สูง)	39,072	166,056	17,536	2,000	7,200	192,792
34	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดตาก (เกษตรที่สูง)	27,264	115,872	11,632	2,000	7,200	136,704

หมายเหตุ ค่าใช้จ่ายทุกรายการสามารถถัวจ่ายได้

รายละเอียดการโอนจัดสรรงบประมาณ โครงการบ้านพอเพียงเลี้ยงชีวิตสู้โควิด-19
สำนักงานเกษตรจังหวัด จำนวน 77 หน่วยงาน

ที่	จังหวัด	จำนวนเขต/ อำเภอ	จำนวนเงิน (บาท)	หมายเหตุ
	รวมทั้งสิ้น		1,764,000	
1	กรุงเทพ	4	8,000	ค่าใช้จ่ายในการจัดทำ จุดเรียนรู้ต้นแบบอำเภอ ละ 1 จุด
2	ชลบุรี	11	22,000	
3	สมุทรปราการ	6	12,000	
4	นนทบุรี	6	12,000	
5	ตรัง	10	20,000	
6	สงขลา	16	32,000	
7	สตูล	7	14,000	
8	นครราชสีมา	32	64,000	
9	ชัยภูมิ	16	32,000	
10	ปทุมธานี	7	14,000	
11	นครศรีธรรมราช	23	46,000	
12	พัทลุง	11	22,000	
13	บุรีรัมย์	23	46,000	
14	สุรินทร์	17	34,000	
15	ศรีสะเกษ	22	44,000	
16	อุบลราชธานี	25	50,000	
17	พิษณุโลก	9	18,000	
18	พิจิตร	12	24,000	
19	เพชรบูรณ์	11	22,000	
20	นครสวรรค์	15	30,000	
21	มหาสารคาม	13	26,000	
22	กาฬสินธุ์	18	36,000	
23	ร้อยเอ็ด	20	40,000	
24	มุกดาหาร	7	14,000	
25	ลำปาง	13	26,000	
26	แพร่	8	16,000	
27	สุพรรณบุรี	10	20,000	
28	พระนครศรีอยุธยา	16	32,000	
29	อ่างทอง	7	14,000	
30	ชัยนาท	8	16,000	
31	อุทัยธานี	8	16,000	
32	อุตรธานี	20	40,000	
33	สกลนคร	18	36,000	
34	นครพนม	12	24,000	
35	ลพบุรี	11	22,000	
36	สิงห์บุรี	6	12,000	
37	สระบุรี	13	26,000	

ที่	จังหวัด	จำนวนเขต/ อำเภอ	จำนวนเงิน (บาท)	หมายเหตุ
38	สมุทรสาคร	3	6,000	
39	สมุทรสงคราม	3	6,000	
40	นครปฐม	7	14,000	
41	เพชรบุรี	8	16,000	
42	ราชบุรี	10	20,000	
43	ประจวบคีรีขันธ์	8	16,000	
44	จันทบุรี	10	20,000	
45	ตราด	7	14,000	
46	สระแก้ว	9	18,000	
47	ระยอง	8	16,000	
48	ฉะเชิงเทรา	11	22,000	
49	ปราจีนบุรี	7	14,000	
50	นครนายก	4	8,000	
51	ขอนแก่น	26	52,000	
52	หนองบัวลำภู	6	12,000	
53	หนองคาย	9	18,000	
54	บึงกาฬ	8	16,000	
55	ยะลา	8	16,000	
56	นราธิวาส	13	26,000	
57	ปัตตานี	12	24,000	
58	เชียงใหม่	25	50,000	
59	เชียงราย	18	36,000	
60	น่าน	15	30,000	
61	ยโสธร	9	18,000	
62	อำนาจเจริญ	7	14,000	
63	สุราษฎร์ธานี	19	38,000	
64	ระนอง	5	10,000	
65	ชุมพร	8	16,000	
66	กระบี่	8	16,000	
67	พังงา	8	16,000	
68	ภูเก็ต	3	6,000	
69	อุดรดิตถ์	9	18,000	
70	สุโขทัย	9	18,000	
71	กำแพงเพชร	11	22,000	
72	กาญจนบุรี	13	26,000	
73	เลย	14	28,000	
74	ลำพูน	8	16,000	
75	แม่ฮ่องสอน	7	14,000	
76	พะเยา	9	18,000	
77	ตาก	9	18,000	

รายละเอียดการผลิตพันธุ์พืชผักสมุนไพรสนับสนุนโครงการบ้านพอเพียงเลี้ยงชีวิตสู้โควิด-19

ที่	หน่วยงาน	รับผิดชอบ (จังหวัด)	จำนวน เขต/ อำเภอ	จำนวน อกม. (ราย)	รายละเอียดการผลิตพันธุ์พืชสนับสนุน จำนวน 7 ชนิด รวม 16 ต้น/ครัวเรือน							รวมทั้งสิ้น (ต้น)
					พืชหลัก 4 ชนิดรวม 10 ต้น/ครัวเรือน				พืชเสริม 3 ชนิด รวม 6 ต้น/ครัวเรือน			
					ฟ้าทะลาย โจร (2 ต้น)	มะละกอ (2 ต้น)	พริก (3 ต้น)	มะเขือ (3 ต้น)	มะรุม (2 ต้น)	แคบ้าน (2 ต้น)	ผักหวานบ้าน (2 ต้น)	
	รวมทั้งสิ้น		882	75,130	454,308	454,308	681,462	681,462	454,308	454,308	454,308	3,634,464
1	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 1 จังหวัด ชลบุรี		27	1,442	8,760	8,760	13,140	13,140	8,760	8,760	8,760	70,080
		กรุงเทพ	4	184	1,120	1,120	1,680	1,680	1,120	1,120	1,120	8,960
		ชลบุรี	11	651	3,950	3,950	5,925	5,925	3,950	3,950	3,950	31,600
		สมุทรปราการ	6	293	1,782	1,782	2,673	2,673	1,782	1,782	1,782	14,256
		นนทบุรี	6	314	1,908	1,908	2,862	2,862	1,908	1,908	1,908	15,264
2	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 จังหวัด ตรัง		33	2,029	12,306	12,306	18,459	18,459	12,306	12,306	12,306	98,448
		ตรัง	10	724	4,384	4,384	6,576	6,576	4,384	4,384	4,384	35,072
		สงขลา	16	1,027	6,226	6,226	9,339	9,339	6,226	6,226	6,226	49,808
		สตูล	7	278	1,696	1,696	2,544	2,544	1,696	1,696	1,696	13,568
3	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 จังหวัด นครราชสีมา		55	5,833	35,218	35,218	52,827	52,827	35,218	35,218	35,218	281,744
		นครราชสีมา	32	3,758	22,676	22,676	34,014	34,014	22,676	22,676	22,676	181,408
		ชัยภูมิ	16	1,642	9,916	9,916	14,874	14,874	9,916	9,916	9,916	79,328
		ปทุมธานี	7	433	2,626	2,626	3,939	3,939	2,626	2,626	2,626	21,008
4	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 4 จังหวัด นครศรีธรรมราช		34	2,222	13,468	13,468	20,202	20,202	13,468	13,468	13,468	107,744
		นครศรีธรรมราช	23	1,552	9,404	9,404	14,106	14,106	9,404	9,404	9,404	75,232
		พัทลุง	11	670	4,064	4,064	6,096	6,096	4,064	4,064	4,064	32,512

หมายเหตุ สามารถปรับเปลี่ยนชนิดพืชเสริมได้ตามความเหมาะสมของพื้นที่

ที่	หน่วยงาน	รับผิดชอบ (จังหวัด)	จำนวน เขต/ อำเภอ	จำนวน อกม. (ราย)	รายละเอียดการผลิตพันธุ์พืชสนับสนุน จำนวน 7 ชนิด รวม 16 ต้น/ครัวเรือน							รวมทั้งสิ้น (ต้น)
					พืชหลัก 4 ชนิดรวม 10 ต้น/ครัวเรือน				พืชเสริม 3 ชนิด รวม 6 ต้น/ครัวเรือน			
					ฟักทะลาย โจร (2 ต้น)	มะละกอ (2 ต้น)	พริก (3 ต้น)	มะเขือ (3 ต้น)	มะรุม (2 ต้น)	แคบ้าน (2 ต้น)	ผักหวานบ้าน (2 ต้น)	
5	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 5 จังหวัดบุรีรัมย์		87	10,008	60,396	60,396	90,594	90,594	60,396	60,396	60,396	483,168
		บุรีรัมย์	23	2,557	15,434	15,434	23,151	23,151	15,434	15,434	15,434	123,472
		สุรินทร์	17	2,122	12,800	12,800	19,200	19,200	12,800	12,800	12,800	102,400
		ศรีสะเกษ	22	2,625	15,838	15,838	23,757	23,757	15,838	15,838	15,838	126,704
		อุบลราชธานี	25	2,704	16,324	16,324	24,486	24,486	16,324	16,324	16,324	130,592
6	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 6 จังหวัดพิษณุโลก		47	4,803	29,006	29,006	43,509	43,509	29,006	29,006	29,006	232,048
		พิษณุโลก	9	1,048	6,324	6,324	9,486	9,486	6,324	6,324	6,324	50,592
		พิจิตร	12	888	5,376	5,376	8,064	8,064	5,376	5,376	5,376	43,008
		เพชรบูรณ์	11	1,433	8,642	8,642	12,963	12,963	8,642	8,642	8,642	69,136
		นครสวรรค์	15	1,434	8,664	8,664	12,996	12,996	8,664	8,664	8,664	69,312
7	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7 จังหวัดมหาสารคาม		58	6,504	39,256	39,256	58,884	58,884	39,256	39,256	39,256	314,048
		มหาสารคาม	13	1,944	11,716	11,716	17,574	17,574	11,716	11,716	11,716	93,728
		กาฬสินธุ์	18	1,588	9,600	9,600	14,400	14,400	9,600	9,600	9,600	76,800
		ร้อยเอ็ด	20	2,446	14,756	14,756	22,134	22,134	14,756	14,756	14,756	118,048
		มุกดาหาร	7	526	3,184	3,184	4,776	4,776	3,184	3,184	3,184	25,472
8	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 8 จังหวัดลำพูน		21	1,675	10,134	10,134	15,201	15,201	10,134	10,134	10,134	81,072
		ลำปาง	13	968	5,860	5,860	8,790	8,790	5,860	5,860	5,860	46,880
		แพร่	8	707	4,274	4,274	6,411	6,411	4,274	4,274	4,274	34,192

หมายเหตุ สามารถปรับเปลี่ยนชนิดพืชเสริมได้ตามความเหมาะสมของพื้นที่

ที่	หน่วยงาน	รับผิดชอบ (จังหวัด)	จำนวน เขต/ อำเภอ	จำนวน อกม. (ราย)	รายละเอียดการผลิตพันธุ์พืชสนับสนุน จำนวน 7 ชนิด รวม 16 ต้น/ครัวเรือน							รวมทั้งสิ้น (ต้น)
					พืชหลัก 4 ชนิดรวม 10 ต้น/ครัวเรือน				พืชเสริม 3 ชนิด รวม 6 ต้น/ครัวเรือน			
					ฟักทะลาย โจร (2 ต้น)	มะละกอ (2 ต้น)	พริก (3 ต้น)	มะเขือ (3 ต้น)	มะรุม (2 ต้น)	แคบ้าน (2 ต้น)	ผักหวานบ้าน (2 ต้น)	
9	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 9 จังหวัด สุพรรณบุรี		49	4,126	24,952	24,952	37,428	37,428	24,952	24,952	24,952	199,616
		สุพรรณบุรี	10	1,011	6,106	6,106	9,159	9,159	6,106	6,106	6,106	48,848
		พระนครศรีอยุธยา	16	1,447	8,746	8,746	13,119	13,119	8,746	8,746	8,746	69,968
		อ่างทอง	7	521	3,154	3,154	4,731	4,731	3,154	3,154	3,154	25,232
		ชัยนาท	8	505	3,062	3,062	4,593	4,593	3,062	3,062	3,062	24,496
		อุทัยธานี	8	642	3,884	3,884	5,826	5,826	3,884	3,884	3,884	31,072
10	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 10 จังหวัด อุดรธานี		50	4,541	27,446	27,446	41,169	41,169	27,446	27,446	27,446	219,568
		อุดรธานี	20	1,887	11,402	11,402	17,103	17,103	11,402	11,402	11,402	91,216
		สกลนคร	18	1,523	9,210	9,210	13,815	13,815	9,210	9,210	9,210	73,680
		นครพนม	12	1,131	6,834	6,834	10,251	10,251	6,834	6,834	6,834	54,672
11	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดลพบุรี		30	2,454	14,844	14,844	22,266	22,266	14,844	14,844	14,844	118,752
		ลพบุรี	11	1,122	6,776	6,776	10,164	10,164	6,776	6,776	6,776	54,208
		สิงห์บุรี	6	364	2,208	2,208	3,312	3,312	2,208	2,208	2,208	17,664
		สระบุรี	13	968	5,860	5,860	8,790	8,790	5,860	5,860	5,860	46,880
12	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดสมุทรสาคร		13	1,520	9,172	9,172	13,758	13,758	9,172	9,172	9,172	73,376
		สมุทรสาคร	3	294	1,776	1,776	2,664	2,664	1,776	1,776	1,776	14,208
		สมุทรสงคราม	3	309	1,866	1,866	2,799	2,799	1,866	1,866	1,866	14,928
		นครปฐม	7	917	5,530	5,530	8,295	8,295	5,530	5,530	5,530	44,240

หมายเหตุ สามารถปรับเปลี่ยนชนิดพืชเสริมได้ตามความเหมาะสมของพื้นที่

ที่	หน่วยงาน	รับผิดชอบ (จังหวัด)	จำนวน เขต/ อำเภอ	จำนวน อกม. (ราย)	รายละเอียดการผลิตพันธุ์พืชสนับสนุน จำนวน 7 ชนิด รวม 16 ต้น/ครัวเรือน							รวมทั้งสิ้น (ต้น)
					พืชหลัก 4 ชนิดรวม 10 ต้น/ครัวเรือน				พืชเสริม 3 ชนิด รวม 6 ต้น/ครัวเรือน			
					ฟ้าทะลาย โจร (2 ต้น)	มะละกอ (2 ต้น)	พริก (3 ต้น)	มะเขือ (3 ต้น)	มะรุม (2 ต้น)	แคบ้าน (2 ต้น)	ผักหวานบ้าน (2 ต้น)	
13	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดเพชรบุรี		26	2,109	12,758	12,758	19,137	19,137	12,758	12,758	12,758	102,064
		เพชรบุรี	8	701	4,238	4,238	6,357	6,357	4,238	4,238	4,238	33,904
		ราชบุรี	10	971	5,866	5,866	8,799	8,799	5,866	5,866	5,866	46,928
		ประจวบคีรีขันธ์	8	437	2,654	2,654	3,981	3,981	2,654	2,654	2,654	21,232
14	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดจันทบุรี		26	1,722	10,436	10,436	15,654	15,654	10,436	10,436	10,436	83,488
		จันทบุรี	10	724	4,384	4,384	6,576	6,576	4,384	4,384	4,384	35,072
		ตราด	7	261	1,594	1,594	2,391	2,391	1,594	1,594	1,594	12,752
		สระแก้ว	9	737	4,458	4,458	6,687	6,687	4,458	4,458	4,458	35,664
15	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดระยอง	ระยอง	8	440	2,672	2,672	4,008	4,008	2,672	2,672	2,672	21,376
16	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดฉะเชิงเทรา		22	1,996	12,064	12,064	18,096	18,096	12,064	12,064	12,064	96,512
		ฉะเชิงเทรา	11	882	5,336	5,336	8,004	8,004	5,336	5,336	5,336	42,688
		ปราจีนบุรี	7	708	4,276	4,276	6,414	6,414	4,276	4,276	4,276	34,208
		นครนายก	4	406	2,452	2,452	3,678	3,678	2,452	2,452	2,452	19,616
17	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดขอนแก่น	ขอนแก่น	26	2,331	14,090	14,090	21,135	21,135	14,090	14,090	14,090	112,720
18	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดเลย	หนองบัวลำภู	6	716	4,320	4,320	6,480	6,480	4,320	4,320	4,320	34,560

หมายเหตุ สามารถปรับเปลี่ยนชนิดพืชเสริมได้ตามความเหมาะสมของพื้นที่

ที่	หน่วยงาน	รับผิดชอบ (จังหวัด)	จำนวน เขต/ อำเภอ	จำนวน อกม. (ราย)	รายละเอียดการผลิตพันธุ์พืชสนับสนุน จำนวน 7 ชนิด รวม 16 ต้น/ครัวเรือน							รวมทั้งสิ้น (ต้น)
					พืชหลัก 4 ชนิดรวม 10 ต้น/ครัวเรือน				พืชเสริม 3 ชนิด รวม 6 ต้น/ครัวเรือน			
					ฟ้าทะลาย โจร (2 ต้น)	มะละกอ (2 ต้น)	พริก (3 ต้น)	มะเขือ (3 ต้น)	มะรุม (2 ต้น)	แคบ้าน (2 ต้น)	ผักหวานบ้าน (2 ต้น)	
19	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดหนองคาย		17	1,327	8,030	8,030	12,045	12,045	8,030	8,030	8,030	64,240
		หนองคาย	9	710	4,296	4,296	6,444	6,444	4,296	4,296	4,296	34,368
		บึงกาฬ	8	617	3,734	3,734	5,601	5,601	3,734	3,734	3,734	29,872
20	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดยะลา		33	1,613	9,810	9,810	14,715	14,715	9,810	9,810	9,810	78,480
		ยะลา	8	382	2,324	2,324	3,486	3,486	2,324	2,324	2,324	18,592
		นราธิวาส	13	590	3,592	3,592	5,388	5,388	3,592	3,592	3,592	28,736
		ปัตตานี	12	641	3,894	3,894	5,841	5,841	3,894	3,894	3,894	31,152
21	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดเชียงใหม่	เชียงใหม่	25	2,074	12,544	12,544	18,816	18,816	12,544	12,544	12,544	100,352
22	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดเชียงราย	เชียงราย	18	1,755	10,602	10,602	15,903	15,903	10,602	10,602	10,602	84,816
23	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดน่าน	น่าน	15	921	5,586	5,586	8,379	8,379	5,586	5,586	5,586	44,688
24	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดยโสธร		16	1,492	9,016	9,016	13,524	13,524	9,016	9,016	9,016	72,128
		ยโสธร	9	885	5,346	5,346	8,019	8,019	5,346	5,346	5,346	42,768
		อำนาจเจริญ	7	607	3,670	3,670	5,505	5,505	3,670	3,670	3,670	29,360
25	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี		32	1,988	12,056	12,056	18,084	18,084	12,056	12,056	12,056	96,448
		สุราษฎร์ธานี	19	1,070	6,496	6,496	9,744	9,744	6,496	6,496	6,496	51,968
		ระนอง	5	178	1,088	1,088	1,632	1,632	1,088	1,088	1,088	8,704
		ชุมพร	8	740	4,472	4,472	6,708	6,708	4,472	4,472	4,472	35,776

หมายเหตุ สามารถปรับเปลี่ยนชนิดพืชเสริมได้ตามความเหมาะสมของพื้นที่

ที่	หน่วยงาน	รับผิดชอบ (จังหวัด)	จำนวน เขต/ อำเภอ	จำนวน อกม. (ราย)	รายละเอียดการผลิตพันธุ์พืชสนับสนุน จำนวน 7 ชนิด รวม 16 ต้น/ครัวเรือน							รวมทั้งสิ้น (ต้น)
					พืชหลัก 4 ชนิดรวม 10 ต้น/ครัวเรือน				พืชเสริม 3 ชนิด รวม 6 ต้น/ครัวเรือน			
					ฟักทะลาย โจร (2 ต้น)	มะละกอ (2 ต้น)	พริก (3 ต้น)	มะเขือ (3 ต้น)	มะรุม (2 ต้น)	แคบ้าน (2 ต้น)	ผักหวานบ้าน (2 ต้น)	
26	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดกระบี่		19	825	5,026	5,026	7,539	7,539	5,026	5,026	5,026	40,208
		กระบี่	8	389	2,366	2,366	3,549	3,549	2,366	2,366	2,366	18,928
		พังงา	8	328	2,000	2,000	3,000	3,000	2,000	2,000	2,000	16,000
		ภูเก็ต	3	108	660	660	990	990	660	660	660	5,280
27	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดอุดรดิตถ์		18	1,460	8,832	8,832	13,248	13,248	8,832	8,832	8,832	70,656
		อุดรดิตถ์	9	617	3,738	3,738	5,607	5,607	3,738	3,738	3,738	29,904
		สุโขทัย	9	843	5,094	5,094	7,641	7,641	5,094	5,094	5,094	40,752
28	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดกำแพงเพชร	กำแพงเพชร	11	958	5,792	5,792	8,688	8,688	5,792	5,792	5,792	46,336
29	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดกาญจนบุรี (เกษตรที่สูง)	กาญจนบุรี	13	959	5,806	5,806	8,709	8,709	5,806	5,806	5,806	46,448
30	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดเลย (เกษตรที่สูง)	เลย	14	916	5,552	5,552	8,328	8,328	5,552	5,552	5,552	44,416
31	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดลำพูน (เกษตรที่สูง)	ลำพูน	8	580	3,512	3,512	5,268	5,268	3,512	3,512	3,512	28,096
32	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน (เกษตรที่สูง)	แม่ฮ่องสอน	7	421	2,554	2,554	3,831	3,831	2,554	2,554	2,554	20,432
33	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดพะเยา (เกษตรที่สูง)	พะเยา	9	808	4,884	4,884	7,326	7,326	4,884	4,884	4,884	39,072
34	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดตาก (เกษตรที่สูง)	ตาก	9	562	3,408	3,408	5,112	5,112	3,408	3,408	3,408	27,264

หมายเหตุ สามารถปรับเปลี่ยนชนิดพืชเสริมได้ตามความเหมาะสมของพื้นที่

ภาคผนวก

๑. รายละเอียดพันธุ์พืช ภายใต้โครงการฯ
๒. แบบฟอร์มรายงานความก้าวหน้าในการผลิตพันธุ์พืช
๓. แบบฟอร์มขอรับและจ่ายพันธุ์พืช
๔. คำแนะนำการปลูกดูแลและการบริโภค
๕. คำแนะนำในการขยายพันธุ์พืชและเก็บเมล็ดพันธุ์

รายละเอียดพันธุ์พืช ภายใต้โครงการบ้านพอเพียงเลี้ยงชีวิตสู้โควิด-19

ฟ้าทะลายโจร

- 1) ต้นพันธุ์ฟ้าทะลายโจรที่ได้จากการขยายพันธุ์ด้วยวิธีการเพาะเมล็ดหรือปักชำ มีความสมบูรณ์แข็งแรง ปลอดจากโรคและแมลงทำลาย ไม่ปรากฏอาการขาดธาตุอาหาร
- 2) ความสูงของลำต้น ไม่น้อยกว่า 10 เซนติเมตร
- 3) ต้นพันธุ์บรรจุในถุงพลาสติกเพาะชำสีดำพับข้าง ขนาดไม่น้อยกว่า 3 x 5 นิ้ว และมีการเจาะรูระบายน้ำ
- 4) วัสดุเพาะชำต้องมีความเหมาะสมกับการเจริญเติบโตของชนิดและอายุพืช

มะละกอ

- 1) เป็นต้นพันธุ์มะละกอพันธุ์เศรษฐกิจ เช่น พันธุ์แขกดำ พันธุ์เรดเลดี้ พันธุ์ครึ่ง แขนงวล ฯลฯ ที่ได้จากการเพาะเมล็ด
- 2) ต้นพันธุ์มีความสมบูรณ์แข็งแรง ปลอดจากโรคและแมลงทำลาย ไม่ปรากฏอาการขาดธาตุอาหาร
- 3) ความสูงของลำต้น ไม่น้อยกว่า 10 เซนติเมตร โดยวัดจากโคนต้นระดับผิวดินถึงคอใบที่อยู่บนสุด
- 4) ต้นพันธุ์บรรจุในถุงพลาสติกเพาะชำสีดำพับข้าง ขนาดไม่น้อยกว่า 3 x 5 นิ้ว และมีการเจาะรูระบายน้ำ
- 5) มีจำนวนต้นพันธุ์ต่อถุงไม่น้อยกว่า 1 ต้น
- 6) วัสดุเพาะชำต้องมีความเหมาะสมกับการเจริญเติบโตของชนิดและอายุพืช

พริก

- 1) เป็นต้นพันธุ์พริกที่ได้จากการเพาะเมล็ด
- 2) ต้นพันธุ์มีความสมบูรณ์แข็งแรง ปลอดจากโรคและแมลงทำลาย ไม่ปรากฏอาการขาดธาตุอาหาร
- 3) ความสูงของลำต้นไม่น้อยกว่า 10 เซนติเมตร โดยวัดจากโคนต้นระดับผิวดินถึงคอใบที่อยู่บนสุด
- 4) มีใบจริงไม่น้อยกว่า 4 ใบ
- 5) ต้นพันธุ์บรรจุในถุงพลาสติกเพาะชำสีดำพับข้าง ขนาดไม่น้อยกว่า 2 x 4 นิ้ว และมีการเจาะรูระบายน้ำ
- 6) วัสดุเพาะชำควรมีความเหมาะสมกับการเจริญเติบโตของชนิดและอายุพืช

มะเขือ

- 1) เป็นต้นพันธุ์มะเขือเปราะหรือมะเขือยาว ที่ได้จากการเพาะเมล็ด มีความสมบูรณ์แข็งแรง ปลอดจากโรคและแมลงทำลาย ไม่ปรากฏอาการขาดธาตุอาหาร
- 2) ความสูงของลำต้นไม่น้อยกว่า 10 เซนติเมตร โดยวัดจากโคนต้นระดับผิวดินถึงคอใบที่อยู่บนสุด
- 3) มีใบจริงไม่น้อยกว่า 3 ใบ
- 4) ต้นพันธุ์บรรจุในถุงพลาสติกเพาะชำสีดำพับข้าง ขนาดไม่น้อยกว่า 2 x 4 นิ้ว และมีการเจาะรูระบายน้ำ
- 5) วัสดุเพาะชำต้องมีความเหมาะสมกับการเจริญเติบโตของชนิดและอายุพืช

มะรุม

- 1) ต้นพันธุ์มะรุมที่ได้จากการขยายพันธุ์ด้วยวิธีการเพาะเมล็ด มีความสมบูรณ์แข็งแรง ปลอดจากโรคและแมลงทำลาย ไม่ปรากฏอาการขาดธาตุอาหาร
- 2) ความสูงของลำต้น ไม่น้อยกว่า 15 เซนติเมตร
- 3) ต้นพันธุ์บรรจุในถุงพลาสติกเพาะชำสีดำพับข้าง ขนาดไม่น้อยกว่า 3×5 นิ้ว และมีการเจาะรูระบายน้ำ
- 4) วัสดุเพาะชำต้องมีความเหมาะสมกับการเจริญเติบโตของชนิดและอายุพืช

แคบ้าน

- 1) ต้นพันธุ์แคบ้านที่ได้จากการขยายพันธุ์ด้วยวิธีการเพาะเมล็ด มีความสมบูรณ์แข็งแรงปลอดจากโรคและแมลงทำลาย ไม่ปรากฏอาการขาดธาตุอาหาร
- 2) ความสูงของลำต้น ไม่น้อยกว่า 15 เซนติเมตร
- 3) ต้นพันธุ์บรรจุในถุงพลาสติกเพาะชำสีดำพับข้าง ขนาดไม่น้อยกว่า 3×5 นิ้ว และมีการเจาะรูระบายน้ำ
- 4) วัสดุเพาะชำต้องมีความเหมาะสมกับการเจริญเติบโตของชนิดและอายุพืช

ผักหวานบ้าน

- 1) เป็นต้นพันธุ์ที่ได้จากการปักชำ
- 2) สภาพของต้นและใบมีความสมบูรณ์แข็งแรง ปลอดจากโรคและแมลงทำลาย ไม่ปรากฏอาการขาดธาตุอาหาร
- 3) อายุของต้นพันธุ์ 30 - 60 วัน
- 4) ต้นมีความสูงไม่น้อยกว่า 10 เซนติเมตร โดยวัดจากโคนต้นระดับดินถึงปลายยอด
- 5) ต้นพันธุ์บรรจุในถุงพลาสติกเพาะชำสีดำพับข้าง ขนาดไม่น้อยกว่า 3×5 นิ้ว และมีการเจาะรูระบายน้ำ
- 6) วัสดุเพาะชำต้องมีความเหมาะสมกับการเจริญเติบโตของชนิดและอายุพืช

แบบรายงานความก้าวหน้าในการผลิตพันธุ์พืชโครงการบ้านพอเพียงเลี้ยงชีวิตสู้โควิด-19

ศูนย์.....จังหวัด.....

ที่	เป้าหมายการผลิต		วัน เดือน ปี ที่ทำการผลิต	จำนวนต้นพันธุ์ พร้อมจ่าย (ต้น)	รายละเอียดการสนับสนุนพันธุ์พืช			คงเหลือ (ต้น)	หมายเหตุ
	ชนิดพืช	จำนวน (ต้น)			วัน เดือน ปี	หน่วยงานที่รับพันธุ์พืช	จำนวน (ต้น)		
1	ฟ้าทะลายโจร								
2	มะละกอ								
3	พริก								
4	มะเขือ								
5	มะรุม								
6	ผักหวานบ้าน								
7	แคบ้าน								
8									
9									
10									
รวม									

(ลงชื่อ).....ผู้รายงาน

(.....)

วันที่...../...../ 2563

หมายเหตุ รายงานทุกวันที่ 25 ของเดือน จนกว่าจะดำเนินการจ่ายต้นพันธุ์พืชสนับสนุนพื้นที่แล้วเสร็จ

แบบขอรับและจ่ายพันธุ์พืช (สำหรับศูนย์ปฏิบัติการ)

ศูนย์.....จังหวัด.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2563

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์.....จังหวัด.....

ข้าพเจ้า นาย/นาง/นางสาว.....

ที่อยู่.....

บัตรประจำตัวประชาชน/บัตรประจำตัวข้าราชการเลขที่.....

มีความประสงค์ขอรับปัจจัยต้นพันธุ์พืชเพื่อใช้ในโครงการ/กิจกรรม บ้านพอเพียงเลี้ยงชีวิตสู้โควิด-19

มีดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

ลำดับที่	ชนิดพันธุ์พืช	จำนวน (ต้น)	หมายเหตุ
๑	ฟ้าทะลายโจร		
๒	มะรุม		
๓	มะละกอ		
๔	ผักหวานบ้าน		
๕	แคบ้าน		
๖	พริก		
๗	มะเขือ		
๘			
๙			
๑๐			
	รวม		

ได้จ่ายพันธุ์พืชดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว

ผู้ส่งจ่าย

(ลงชื่อ).....ผู้จ่าย

(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่...../...../.....

(ลงชื่อ).....ผู้ส่งจ่าย

(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่...../...../.....

ได้รับพันธุ์พืชดังกล่าวถูกต้องเรียบร้อยแล้ว

(ลงชื่อ).....ผู้รับ

(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่...../...../.....

หมายเหตุ ผู้จ่าย หมายถึง จนท.ศูนย์ปฏิบัติการ

ผู้ส่งจ่าย หมายถึง ผู้อำนวยการศูนย์ฯ หรือหัวหน้าหน่วยพัสดุ

ผู้รับ หมายถึง จนท.สำนักงานเกษตรอำเภอ

รายละเอียดการขอรับสนับสนุนพันธุ์พืชโครงการบ้านพอเพียงเลี้ยงชีวิตสู้โควิด-19 (สำหรับสำนักงานเกษตรอำเภอ)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2563

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่		รายละเอียดพันธุ์พืชที่ขอรับสนับสนุน (ต้น)											หมายเลขโทรศัพท์	ลายมือชื่อผู้รับ
		เลขที่	หมู่	ฟาร์มสายใจ	มะรุ้ม	มะละกอ	ผักหวานบ้าน	แคบ้าน	พริก	มะเขือ	ระบุ.....	ระบุ.....	ระบุ.....	รวม		
1																
2																
3																
4																
5																
6																
7																
8																
9																
10																
11																
12																
	รวม															

ได้จ่ายพันธุ์พืชดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว

(ลงชื่อ).....ผู้จ่าย
(.....)
วันที่...../...../ 2563

รายละเอียดการขอรับสนับสนุนพันธุ์พืชโครงการบ้านพอเพียงเลี้ยงชีวิตสู้โควิด-19 (สำหรับอาสาสมัครเกษตรกร)

หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	เลขบัตรประชาชน	บ้านเลขที่	รายละเอียดพันธุ์พืชที่ขอรับสนับสนุน (ต้น)										รวม	หมายเลขโทรศัพท์	ลายมือชื่อผู้รับ
				ฟ้าทะลายโจร	มะรุม	มะละกอ	ผักหวานบ้าน	แคบ้าน	พริก	มะเขือ	ระบุ.....	ระบุ.....	ระบุ.....			
1														16		
2														16		
3														16		
	รวม													48		

ได้จ่ายพันธุ์พืชดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว

(ลงชื่อ).....ผู้จ่าย

()

วันที่...../...../ 2563

คำแนะนำการปลูกดูแลและการบริโภค

ฟ้าทะลายโจร

“ฟ้าทะลายโจร” สมุนไพรในบัญชียาหลักแห่งชาติ และเป็นยาพัฒนาจากสมุนไพร ๑ ใน ๒ ลำดับแรก (First Line Drug) ของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กำหนดให้ใช้สำหรับบรรเทาอาการเจ็บคอ และบรรเทาอาการของโรคหวัด (Common Cold) เช่น เจ็บคอ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ แทนการใช้ยาแผนปัจจุบันที่มีราคาแพง

ลักษณะทั่วไป

ฟ้าทะลายโจร อยู่ในตระกูล Acanthaceae มีชื่อวิทยาศาสตร์ : *Andrographis paniculata* (Burm.f.) Wall ex Nees. มีถิ่นกำเนิดในอินเดียและศรีลังกา เป็นพืชล้มลุกที่ชอบอากาศร้อนชื้น พบมากในประเทศจีน อินเดียและไทย เป็นพืชที่ปลูกง่าย เจริญเติบโตได้ดีในดินร่วนซุย ระบายน้ำดี ชอบแดดปานกลาง หากแดดร้อนไปจะโตช้า ถ้าแดดจัดเกินไปจะทำให้ใบเล็กและเป็นสีม่วง ต้นสูงประมาณ ๓๐ - ๗๐ เซนติเมตร ลำต้นเป็นสี่เหลี่ยม แตกกิ่งแขนงจำนวนมาก ใบสีเขียวเข้ม มีรูปร่างเรียวยาวแหลม ดอกขนาดเล็กสีขาวมีรอยกระ สีม่วงแดง ฝักคล้ายฝักต้อยตุง เมล็ดสีน้ำตาลอ่อน ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ดจะดีกว่าการใช้กิ่งปักชำ โดยใช้เมล็ดจากฝักแก่จัด มีสีน้ำตาลแดง ลักษณะสมบูรณ์ ปราศจากโรคและแมลง ก่อนปลูกลำเมล็ดแช่น้ำที่อุณหภูมิห้อง ๖ - ๑๒ ชั่วโมง ควรปลูกในฤดูฝนเพราะเมล็ดจะงอกดีมาก ถ้าฤดูแล้งต้นจะเล็ก ไม่ค่อยมีใบ ดังนั้น การเลือกสายพันธุ์ที่จะใช้ในการปลูกช่วงฤดูแล้งเป็นสิ่งสำคัญ ควรเลือกสายพันธุ์ที่ให้ผลผลิตดีและมีอายุการเก็บเกี่ยวสั้นเพื่อช่วยลดปริมาณการใช้น้ำ เช่น สายพันธุ์พิษณุโลก ๕-๔ ซึ่งมีอายุการเก็บเกี่ยว ๗๗ วัน ให้ผลผลิตสดเฉลี่ย ๓,๐๐๐ กิโลกรัม/ไร่

การปลูก

พื้นที่ต้องไม่มีน้ำท่วมขัง หากพื้นที่ลุ่มต้องทำแปลงยกทรง กว้าง ๑ - ๒ เมตร ไถพรวนดินใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักพอประมาณไม่ต้องมาก ถ้าดินร่วนซุยอุดมสมบูรณ์อยู่แล้วก็แทบไม่จำเป็น ทั้งนี้ ควรมีการตรวจวิเคราะห์คุณภาพดินก่อนการปลูก

วิธีการปลูกสามารถทำได้ ๔ วิธี ดังนี้

๑. วิธีหว่านเมล็ด นำเมล็ดมาผสมทรายหยาบ อัตรา ๑ : ๑ - ๒ แล้วทำการหว่านในแปลง
๒. วิธีโรยเมล็ดเป็นแถว โดยขุดร่องตื้น ๆ เป็นแถวระยะห่างระหว่างแถวประมาณ ๔๐ เซนติเมตร โรยเมล็ดแล้วกลบดินบาง ๆ
๓. วิธีเพาะกล้า โดยการนำเมล็ดมาเพาะในวัสดุปลูกที่สะอาด เช่น มูลวัวแห้งผสมแกลบดำ ประมาณ ๗ วัน ต้นกล้าจะทยอยงอก ควรคัดขนาดต้นกล้าให้เท่า ๆ กัน และไม่ควรใช้ต้นกล้าที่อายุเกิน ๓๐ วัน (ต้นกล้ามีใบ ๖ ใบ) จากนั้นนำต้นกล้าไปปลูกในหลุมกว้างประมาณ ๑ เซนติเมตร ลึกประมาณ ๘ - ๑๒ เซนติเมตร เป็นแถวระยะห่างระหว่างต้น ๒๐ - ๓๐ เซนติเมตร และระหว่างแถว ๔๐ เซนติเมตร โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง เพราะการปลูกระยะชิดจะช่วยรักษาความชื้นในดินได้นานขึ้น ในช่วงฤดูฝนอาจเพิ่มระยะระหว่างแถวเป็น ๖๐ เซนติเมตร ซึ่งการปลูกวิธีนี้จะเป็นการลดต้นทุนค่าเมล็ดพันธุ์ และจะได้ต้นที่สม่ำเสมอ

๔. วิธีปักชำ ตัดกิ่งที่แข็งแรงยาวประมาณ ๑๐ เซนติเมตร เด็ดใบออกทั้งหมด แช่น้ำยาเร่งรากเป็นเวลา ๑๐ นาที ผึ่งให้แห้ง นำมาปักชำในกระบะเพาะ ให้มีระยะห่าง ๑ x ๑ เซนติเมตร รดน้ำให้ชุ่ม รักษาความชุ่มชื้น และพรางแสงด้วยสแลนสีดำ ประมาณ ๑ สัปดาห์ เมื่อมีการแตกใบและรากงอกแล้วจึงย้ายลงปลูกในแปลง

ข้อเสนอแนะ

๑. การปลูกควรคำนึงถึงเรื่องของความสะอาด ปลอดภัย และได้มาตรฐาน GAP หรือเกษตรอินทรีย์
๒. ควรมีการวางแผนทั้งการเพาะกล้าและการปลูก (เมล็ดพันธุ์ ๑๐๐ กรัม สามารถย้ายกล้าปลูกได้ ๘ ไร่) เพื่อให้ได้ปริมาณผลผลิตเพียงพอและสม่ำเสมอ ตรงตามต้องการของตลาด
๓. เมล็ดฟักทะลายโจรจะมีการพักตัวเมื่อเก็บไว้นาน ๆ จึงต้องแກ้การพักตัวก่อนปลูก หรือเพาะเมล็ด โดยเก็บเมล็ดไว้ที่อุณหภูมิต่ำประมาณ ๑๐ องศาเซลเซียส เป็นเวลา ๑ เดือน หรือเก็บเมล็ดไว้ที่อุณหภูมิ ๔ องศาเซลเซียส เป็นเวลา ๔๘ ชั่วโมง

การให้น้ำ

ฟักทะลายโจรเป็นพืชที่ไม่ควรขาดน้ำและน้ำที่ใช้ต้องสะอาด จึงควรมีการตรวจวิเคราะห์คุณภาพของน้ำ การให้น้ำถ้าแดดจัด ให้น้ำวันละ ๒ ครั้ง เช้า - เย็น ถ้าแดดไม่จัดให้น้ำวันละครั้ง หลังจาก ๒ เดือน ให้น้ำตามความเหมาะสม การให้น้ำปริมาณ ๔๘ ลิตร/พื้นที่ ๑ ตารางเมตร จะให้ผลผลิตและสารสำคัญสูงสุดในช่วงฤดูแล้งควรคลุมแปลงด้วยฟางข้าว หรือหญ้าแห้งให้หนาขึ้น เพื่อช่วยรักษาความชื้นให้นานขึ้น

การกำจัดวัชพืช

ถอนหรือใช้เครื่องมือช่วยในการกำจัดทุกครึ่งเดือน จนต้นฟักทะลายโจรเติบโตคลุมแปลง

การใส่ปุ๋ย

เมื่อลงปลูกใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก โดยปริมาณการใส่ขึ้นอยู่กับคุณภาพของดิน หลังปลูก ๖๐ วัน ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ๔๘๐ - ๖๔๐ กิโลกรัม/ไร่ และหลังปลูก ๙๐ - ๑๑๐ วัน ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ๔๘๐ - ๘๐๐ กิโลกรัม/ไร่

ศัตรูที่สำคัญและการป้องกันกำจัด

ไม่พบการระบาดของโรคแมลงที่ทำความเสียหายรุนแรง โรคที่พบบ้าง ได้แก่ โรคโคนเน่าและรากเน่าจากเชื้อรา หากพบให้ถอนทำลายทันที

การเก็บเกี่ยวให้ได้สารสำคัญออกฤทธิ์สูงสุด

๑. การเก็บผลผลิตฟักทะลายโจรแบบแยกส่วน ได้แก่ ตัดส่วนยอด ๒๕ เซนติเมตร ในระยะออกดอก ๒๕ - ๕๐ % จะได้สารสำคัญออกฤทธิ์ Andrographolide สูงสุด และตัดส่วนที่เหลือเหนือดินห่างโคนต้น ๔ ข้อ เหลือตอไว้ ๑๐ - ๑๕ เซนติเมตร เพื่อให้แตกยอดและกอใหม่ เก็บได้ปีละ ๒ ครั้ง แยกผลผลิตจำหน่ายตามคุณภาพ ในขณะเดียวกันควรเก็บตอไว้ส่วนหนึ่ง เพื่อไว้เก็บเมล็ดพันธุ์ (ต้นอายุ ๕ เดือน ถึง ๕ เดือนครึ่ง เก็บเมล็ดได้)
๒. เก็บเกี่ยวถูกระยะ โดยเป็นระยะเริ่มออกดอกถึงดอกบาน ๒๕ - ๕๐ % คือ ใน ๑๐๐ ต้น มีดอกครบ ๒๕ - ๕๐ ต้น จะเก็บทั้งแปลง ซึ่งฟักทะลายโจรมีใบมาก และไม่ควรเกินระยะดังกล่าว เพื่อให้มีสารสำคัญสูง ใบฟักทะลายโจรมีปริมาณสารสำคัญสูงกว่ากิ่งก้าน และไม่ควรนับอายุการเก็บเกี่ยวเพียงอย่างเดียว เนื่องจากในแต่ละช่วงการผลิต อายุการออกดอกอาจแตกต่างกัน หากเก็บเกี่ยวช้าในระยะที่ติดเมล็ดแล้วใบจะลดลงเหลือแต่กิ่งก้านทำให้มีปริมาณสารสำคัญต่ำ

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรเก็บผลผลิตในช่วงเช้า
๒. ปริมาณสารสำคัญมีความผันแปรไปตามสภาพแวดล้อม
๓. ผลผลิตสดเฉลี่ย ๓,๐๐๐ กิโลกรัม/ไร่
๔. วัตถุดิบแห้ง ๑ กิโลกรัม มาจากผลผลิตสด ๓ กิโลกรัม
๕. ต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ประมาณ ๘,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ บาท

สรรพคุณทางยา

ฟ้าทะลายโจรที่สามารถนำมาใช้ในตำรับยา ต้องมีสารสำคัญ (Andrographolide) ไม่น้อยกว่า ๖ % ซึ่งมีงานวิจัยในมนุษย์ว่าฟ้าทะลายโจรสามารถบรรเทาอาการหวัดและไข้หวัดใหญ่ได้ผลดี จึงถูกบรรจุอยู่ในบัญชียาหลักแห่งชาติ ด้วยข้อบ่งใช้ บรรเทา อาการเจ็บคอ และบรรเทาอาการหวัด โดยโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร ได้แนะนำตำรับยาและวิธีการใช้ ดังนี้

๑. ยาชง นำใบสด ๕ - ๗ ใบ ใส่แก้ว เติมน้ำเดือดลงไปเกือบเต็มแก้ว ปิดฝาทิ้งไว้ประมาณครึ่งชั่วโมง พออุ่น รินแต่น้ำดื่ม ครั้งละ ๑ แก้ว วันละ ๓ - ๔ ครั้ง หลังอาหาร

๒. ยาต้ม ใช้ทั้งต้นและใบ ๑ กำมือ ต้มกับน้ำ ๓ - ๔ แก้ว ให้เดือด ๑๐ - ๑๕ นาที ทิ้งให้อุ่น รินน้ำดื่ม ครั้งละ ๑ แก้ว วันละ ๓ - ๔ ครั้ง หลังอาหาร

๓. ยาเม็ด นำใบสดมาล้างให้สะอาด ตากแดด ๑ - ๒ วัน จนแห้งกรอบ บดเป็นผงให้ละเอียด ปั่นกับน้ำผึ้งหรือน้ำเชื่อม ให้เป็นเม็ด ขนาดเท่าเม็ดถั่วเหลือง ผึ่งลมให้แห้ง รับประทานครั้งละ ๕ - ๑๐ เม็ด วันละ ๓ - ๔ ครั้ง หลังอาหาร

๔. ยาแคปซูล นำใบสดมาล้างให้สะอาด ตากแดด ๑ - ๒ วัน จนแห้งกรอบ บดเป็นผงให้ละเอียด นำใส่แคปซูลขนาดเบอร์ ๐ รับประทานครั้งละ ๒ - ๔ แคปซูล วันละ ๓ - ๔ ครั้ง หลังอาหาร

การใช้ฟ้าทะลายโจรให้ได้ผลดีและออกฤทธิ์เร็วที่สุดในการแก้ไข้หวัด คือ ถ้าเริ่มรู้สึกว่าครั่นเนื้อครั่นตัวเหมือนจะเป็นไข้ ให้รับประทานทันที ถ้าเป็นมาแล้ว ๒ - ๓ วัน จะไม่ค่อยได้ผล

ข้อแนะนำการใช้ยาฟ้าทะลายโจร สำหรับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

๑. ไม่ควรกินยาฟ้าทะลายโจรเพื่อป้องกันโควิด-19 โดยที่ยังไม่มีอาการ

๒. เมื่อมีอาการคล้ายหวัด ได้แก่ ไข้ ไอ เจ็บคอ ปวดเมื่อยตามร่างกาย ปวดศีรษะ ควรกินยาฟ้าทะลายโจรทันที และต้องป้องกันการแพร่กระจายเชื้อสู่คนใกล้ชิด

๓. หากกินยาฟ้าทะลายโจรแล้วอาการไม่ดีขึ้นภายใน ๒ วัน ให้รีบไปพบแพทย์

๔. ควรมียาฟ้าทะลายโจรประจำตัว/ประจำบ้าน หรือ ปลูกต้นฟ้าทะลายโจรไว้ที่บ้าน

๕. หากมีข้อสงสัยประการใด สอบถามได้ที่ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โทร ๐๒-๑๔๙-๕๖๗๘ หรือ แพทย์แผนไทยในสถานบริการสาธารณสุขทั่วประเทศ

ข้อห้ามใช้

๑. ห้ามหญิงมีครรภ์ หรือหญิงให้นมบุตร

๒. ห้ามใช้ในผู้แพ้พืชในกลุ่ม Acanthaceae เช่น เสลดพังพอน พญาเสือ ทองพันชั่ง

๓. ห้ามใช้ในผู้ป่วยที่มีอาการเจ็บคอเนื่องจากติดเชื้อแบคทีเรีย Streptococcus group A

ข้อควรระวัง

๑. ไม่ควรรับประทานติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน หากใช้ติดต่อกัน ๓ วันแล้วอาการไม่ดีขึ้น หรือมีอาการรุนแรงระหว่างการใช้อย่า ควรหยุดใช้และไปพบแพทย์

๒. หากรับประทานแล้วมีอาการหน้ามืด วิงเวียน มึนงง ท้องอืด ควรหยุดยา

๓. หากเป็นไข้และมีอาการหนาวเย็นหรือหนาวสั่น หากรับประทานฟ้าทะลายโจรจะทำให้มีอาการมากขึ้น เพราะเป็นยาเย็นจัด

๔. ควรระวังการใช้ยาฟ้าทะลายโจรร่วมกับยาแผนปัจจุบัน โดยเฉพาะสารกันเลือดลิ่มและยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด เช่น วาร์ฟาริน แอสไพริน โคลพิโดเกรล ยาลดความดันโลหิต เพราะฟ้าทะลายโจร จะเสริมฤทธิ์ของยา ทำให้เลือดหยุดไหลได้ยาก จึงควรปรึกษาแพทย์หรือเภสัชกรก่อนใช้ยา

ที่มา : กลุ่มส่งเสริมพืชสมุนไพรและเครื่องเทศ สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร

แถลงความคืบหน้า สถานการณ์โควิด-19 วันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๓ ณ กระทรวงสาธารณสุข

มะละกอ

มะละกอเป็นไม้ผลเขตร้อน มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Carica papaya L.* มีชื่อสามัญหลายชื่อ เช่น papaya, papaw, papane และ papepy แต่ที่นิยมเรียกมากที่สุดคือ papaya จัดอยู่ในวงศ์ Caricaceae ซึ่งมีอยู่ ๔ สกุล ในจำนวนนี้ ๓ สกุลเป็นพืชที่มีถิ่นกำเนิดในอเมริกาเขตร้อนและกึ่งร้อน ส่วนอีกหนึ่งสกุลมีแหล่งกำเนิดในทวีปแอฟริกา ลักษณะของไม้ในวงศ์นี้จะเป็นไม้ต้นขนาดเล็ก เป็นพุ่ม มีใบอยู่รวมกันเป็นกระจุก มีน้ำยาง (latex) อยู่ทุกส่วนของต้น แต่มีมากในส่วนของใบ ลำต้นและผลอ่อน ใบจัดเรียงเป็นแบบเกลียว (spiral) มีหูใบตรงก้านใบ มักจะมีดอกตัวเมีย ดอกตัวผู้ ดอกสมบูรณ์เพศหรือดอกกระเทยแยกกันอยู่คนละต้น แม้ว่ามะละกอจะจัดเป็นพืชล้มลุกที่มีอายุสั้นแต่ถ้าปลูกในสภาพดินฟ้าอากาศที่เหมาะสมแก่การเจริญเติบโตและการพัฒนาการแล้ว จะมีชีวิตอยู่ได้นานถึง ๑๕ ปี เป็นไม้ผลที่มีระบบรากแก้ว ลำต้นจะชุ่มน้ำ เนื้อไม้กลวงโตเต็มที่มีความสูงอยู่ระหว่าง ๒ - ๑๐ เมตร ไม่มีกิ่งแขนงบนลำต้น เจริญเติบโตเฉพาะส่วนยอด แต่ในบางครั้งอาจพบมีกิ่งแขนงแตกออกมาได้ในกรณีที่ส่วนยอดถูกทำลายหรือต้นล้ม ซึ่งสามารถให้ดอกและผลได้

การปลูกดูแลรักษาและเก็บเกี่ยว

วิธีการปลูก

๑. การเลือกพื้นที่ปลูก ให้ห่างจากแปลงมะละกอพันธุ์อื่นอย่างน้อย ๘๐๐ เมตร เพื่อป้องกันพันธุ์ปนจากการผสมข้าม

๒. การเตรียมดิน ไถและพรวนดินเพื่อกำจัดวัชพืช ถ้าดินมีค่า pH ต่ำกว่า ๖.๐ ให้หว่านปูนขาวหรือปูนโดโลไมท์ ในอัตรา ๒๐๐ - ๓๐๐ กก./ไร่ คลุกดินโดยการไถพรวน แล้วทิ้งไว้ ๑๐ - ๑๕ วัน หลังจากนั้นไถยกร่อง สูง ๒๐ - ๓๐ ซม. กว้าง ๑.๕ เมตร (ระยะระหว่างกลางสันร่อง ๒.๕ - ๓.๐ เมตร) เพื่อป้องกันน้ำขังบริเวณหลุมปลูก

๓. การเตรียมหลุมปลูก ขุดหลุมกลางร่องปลูกขนาด ๕๐ x ๕๐ x ๕๐ เซนติเมตร ระยะระหว่างหลุม ๒.๐ - ๒.๕ เมตร ใส่เกล็ดขี้เถ้าและเกล็ดเป่าอย่างละ ๕ กิโลกรัม ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๕ กิโลกรัม หินฟอสเฟตบด ๑ กิโลกรัม และปุ๋ยเคมี สูตร ๑๒ - ๒๔ - ๑๒ จำนวน ๑๕๐ กรัม ผสมดินในหลุมปลูกกับวัสดุปรับปรุงดิน รดน้ำให้ชื้นและยุบตัวดี หว่านเชื้อไตรโคเดอร์มา ๕๐ - ๑๐๐ กรัม/หลุม คลุมบริเวณหลุมด้วยฟางข้าว ทิ้งไว้ ๗ - ๑๐ วัน รอให้เชื้อไตรโคเดอร์มาขยายเพิ่มปริมาณก่อนเพื่อป้องกันโรครากเน่าโคนเน่า จึงสามารถปลูกได้

๔. การเพาะกล้าและย้ายกล้าปลูก คลุกเมล็ดพันธุ์มะละกอด้วยสารกำจัดเชื้อราเมทาแลกซิล และเพาะเมล็ดในถุงพลาสติกเพาะชำ จำนวน ๓ ต้น/ถุง เมื่อดันกล้าอายุ ๔๕ วัน จึงย้ายลงปลูกในหลุมที่เตรียมไว้ ปลูกต้นกล้าที่เตรียมไว้หลุมละ ๓ ต้น ไม่ควรปลูกลึกจะทำให้รากเน่า

๕. การคัปเดต เมื่่อมะละกอแสดงเพศแล้วจึงถอนแยกให้เหลือต้นกะเทยผลยาวไว้หลุมละ ๑ ต้น

การปฏิบัติดูแลรักษา

๑. การใส่ปุ๋ย ก่อนติดผล ใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒ - ๓ กิโลกรัม/หลุม และใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๒ - ๒๔ - ๑๒ อัตรา ๑.๒ กิโลกรัม/ต้น/ปี โดยแบ่งเดือนละครั้ง ๆ ละ ๕๐ - ๑๕๐ กรัม/หลุม แล้วแต่อายุพืช หลังติดผล ใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒ - ๓ กิโลกรัม/หลุม และใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๓ - ๑๓ - ๒๑ อัตรา ๑๕๐ กรัม/หลุม เดือนละครั้ง หลังเก็บเกี่ยวผลผลิตจนหมดคอดัน ใช้ปุ๋ยสูตร ๑๒ - ๒๔ - ๑๒ อัตรา ๑๕๐ - ๒๐๐ กรัม/ต้น/เดือน นอกจากนี้ อาจให้ปุ๋ยทางใบที่มีธาตุอาหารรอง ฟันทุกสัปดาห์ วิธีใส่ปุ๋ย หว่านรอบโคนต้นภายในทรงพุ่มและพรวนดินเบา ๆ อย่าให้กระทบกระเทือนราก

๒. การให้น้ำและการระบายน้ำ ในฤดูแล้งต้องให้น้ำอย่างสม่ำเสมอตลอดอย่าให้ดินแห้ง ในช่วงฤดูฝน ถ้าฝนทิ้งช่วงต้องให้น้ำ แต่ถ้าฝนตกหนักจะต้องดูแลการระบายน้ำไม่ให้มีน้ำขังบริเวณโคนต้น โดยเสริมร่องปลูกให้สูงอยู่เสมอ

๓. การกำจัดวัชพืช ไม่ควรใช้จอบถางบริเวณโคนต้นเพราะรากจะถูกตัดขาด จะส่งผลทำให้เชื้อโรคเข้าทำลายโดยผ่านระบบของรากพืช ดังนั้นจึงควรใช้เครื่องตัดหญ้ากำจัดวัชพืชบริเวณใต้ทรงพุ่มไม่ให้มีวัชพืชขึ้น การคลุมโคนต้น ใช้ฟางข้าวคลุมโคนต้นและหมั่นเติมฟางอยู่เสมอ จะช่วยลดปัญหาวัชพืชและรักษาความชื้นในดิน

๔. การป้องกันกำจัดโรคแมลง ในช่วง ๑ - ๒ เดือนแรกหลังปลูก มักพบโรครากเน่าและโคนเน่า จึงควรราดโคนต้นด้วยสารเคมีป้องกันกำจัดเชื้อราเมทาแลกซิล ในช่วงฝนตกชุกก็เช่นเดียวกันจะมีโรครากเน่าโคนเน่าระบาดมาก แม้มะละกอจะออกดอกหรือติดผลแล้ว ก็ต้องราดโคนด้วยสารเคมี ทุก ๆ ๑๕ วัน การหว่านเชื้อราไตรโคเดอร์มามาก่อนปลูกและหว่านซ้ำทางผิวดินเป็นประจำ จะช่วยลดการใช้สารเคมีลงได้กว่าครึ่ง การพ่นสารเคมีทางใบเพื่อป้องกันกำจัดแมลงหรือเชื้อรา ต้องระมัดระวัง เนื่องจากใบมะละกออาจไหม้ได้ จึงควรใช้เมื่อจำเป็นเท่านั้น

๕. การเก็บเกี่ยวมะละกอ เริ่มเก็บเกี่ยวได้เมื่ออายุ ๘ - ๑๐ เดือน โดยจะเก็บเกี่ยวเมื่อสีผิวของผลเปลี่ยนจากสีเขียวเป็นเขียวอ่อน หรือเมื่อปรากฏแต้มสีเหลืองบริเวณปลายผล

การขยายพันธุ์

สามารถปฏิบัติได้หลายวิธี ทั้งแบบอาศัยเพศและไม่อาศัยเพศ ได้แก่

๑. การขยายพันธุ์แบบไม่อาศัยเพศ ได้แก่ การปักชำ การติดตา และการตอนกิ่ง การขยายพันธุ์แบบนี้จะทำให้มะละกอไม่มีการกลายพันธุ์ มักจะทำในกรณีที่ต้องการรักษาพันธุ์ดีเอาไว้ เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องของปริมาณที่สามารถขยายได้ และอีกหนึ่งวิธีที่ปัจจุบันได้รับความนิยมและมีบทบาทมากในการผลิตมะละกอเชิงการค้า คือ การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ซึ่งเป็นวิธีการขยายพันธุ์ที่สามารถทำได้จำนวนมากและยังคงลักษณะต่าง ๆ ตามต้นแม่พันธุ์

๒. การขยายพันธุ์แบบอาศัยเพศ ได้แก่ การเพาะเมล็ด ซึ่งเกษตรกรผู้ปลูกมะละกอส่วนใหญ่นิยมใช้เนื่องจากทำได้ง่าย สะดวกรวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่าย เมื่อเทียบกับผลผลิตที่จะได้รับ แต่มีปัญหาในการปลูกมะละกอ คือ ต้นที่เกิดจากการเพาะเมล็ดนั้นมีโอกาสเป็นได้ทั้งต้นตัวผู้ ต้นตัวเมีย และต้นกะเทย ซึ่งในด้านการค้าแล้วมีเฉพาะต้นกะเทยเท่านั้นที่ได้รับความนิยม

การผลิตเมล็ดพันธุ์มะละกอ

ส่วนใหญ่นิยมใช้วิธีการขยายพันธุ์วิธีการนี้เพื่อการค้า เนื่องจากทำได้ง่าย สะดวกรวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่ายเมื่อเทียบกับผลผลิตที่จะได้รับและสามารถผลิตได้ครั้งละจำนวนมาก

การช่วยผสมเกสรเพื่อเพิ่มปริมาณและความสมบูรณ์ของเมล็ด

การผลิตเมล็ดพันธุ์มะละกอที่ดีและมีคุณภาพ เพื่อให้ได้เมล็ดพันธุ์จำนวนมากและตรงตามพันธุ์เป็นสิ่งจำเป็น โดยปกติการผสมปล่อยตามธรรมชาติอาจไม่มีเมล็ดหรือมีเมล็ดน้อย การช่วยผสมเกสรดอกมะละกอจะช่วยเพิ่มผลผลิต จำนวนเมล็ดในผลเพิ่มขึ้น และเมล็ดมะละกอมีความสมบูรณ์ขึ้น ซึ่งวิธีการช่วยผสมเกสรมะละกอเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์จะต้องเป็นเมล็ดที่ได้จากต้นสมบูรณ์เพศเท่านั้น เนื่องจากมะละกอเป็นพืชที่มี ๓ เพศ คือ ต้นตัวผู้ ต้นตัวเมีย และต้นสมบูรณ์เพศ ในการผสมเกสรจะใช้ดอก Reduced Elongata ซึ่งเป็นดอกสมบูรณ์เพศทำหน้าที่เป็นดอกตัวผู้ ผสมกับดอกสมบูรณ์เพศชนิด Elongata ซึ่งเป็นดอกที่จะทำให้มะละกอมีรูปร่างผลยาว ลักษณะดอกที่พร้อมผสมเกสร

๑. ดอก Reduced Elongata คือ ดอกสมบูรณ์เพศที่ทำหน้าที่เป็นดอกตัวผู้ มีลักษณะกลีบดอกแข็ง มีเกสรตัวผู้ ๑๐ อัน เกสรตัวเมียขนาดเล็ก ดอกชนิดนี้จะไม่มีการติดผล ดอกที่พร้อมจะนำไปผสมได้ กลีบดอกจะเป็นสีครีมทั้งหมด มีละอองเกสรติดอยู่ที่ปลายของก้านชูละอองเกสร เป็นดอกที่บานแล้ว

๒. ดอก Elongata คือ ดอกสมบูรณ์เพศ (กระเทียม) ที่ให้ผลยาว มีลักษณะรังไข่ขนาดยาว กลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นหลอด มีเกสรตัวผู้ ๑๐ อัน เรียงเป็น ๒ วง เกิดบนขอบกลีบดอกด้านใน ดอกที่พร้อมจะผสมได้ จะมีลักษณะสีขาวทั้งหมดหรือเป็นสีครีม หากยังเป็นสีเขียวอ่อนแสดงว่ายังไม่ถึงระยะที่จะนำมาผสม ดอกที่พร้อมจะผสมจะเป็นดอกที่กำลังจะบาน คือ ก่อนบาน ๑ วัน

วิธีผสมเกสร

๑. ในระยะที่ปลายกลีบดอกของดอกสมบูรณ์เพศเริ่มแย้มออกแต่ยังไม่บาน ให้เด็ดดอกสมบูรณ์เพศที่ทำหน้าที่ดอกตัวผู้จากต้นเดียวกันหรือจากต้นสมบูรณ์เพศใกล้เคียงมา เพื่อเป็นแหล่งของละอองเกสรตัวผู้ โดยเด็ดกลีบดอกออกเหลือไว้เพียงช่ออับละอองเกสรตัวผู้ที่แก่เต็มที่ (เมื่อเคาะลงบนฝ่ามือจะเห็นเป็นละอองคล้ายแป้งสีเหลืองอ่อน)

๒. ป้ายเบาๆ ลงบนยอดเกสรตัวเมียของดอกสมบูรณ์เพศ

๓. คลุมถุงกระดาษเพื่อป้องกันแมลงอื่นมาผสมเกสรซ้ำ

*** เวลาในการช่วยผสมเกสรควรเป็นช่วงเวลาเช้าก่อนเวลา ๑๐.๐๐ น.

การเก็บและทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์

๑. ทำการเก็บผลผลิต เมื่อผลมะละกอปรากฏสีเหลือง ๒๕ - ๓๐ % หรือมีสีเหลืองหนึ่งในสี่ของผล นำมาบ่มไว้ ๒ - ๓ วัน จนมะละกอสุกเต็มที่ แล้วผ่าซูดเอาเมล็ดออก

๒. นำเมล็ดที่ได้มาแช่ในน้ำสะอาดให้ท่วมเมล็ด หมักไว้ ๑ คืน ไม่ควรหมักเมล็ดไว้นาน เพราะจะทำให้เมล็ดมีเปอร์เซ็นต์ความงอกต่ำ

๓. ล้างเมล็ด โดยนำเมล็ดมาใส่ถาดที่มีรูหรือตาข่ายสีเขียว สวมถุงมือขี้หรือใช้ยางบดเบา ๆ เพื่อแยกเอาเยื่อหุ้มเมล็ดออก เนื่องจากเยื่อหุ้มเมล็ดมะละกอมีสารยับยั้งการงอก ดังนั้นเมื่อเก็บรักษาเมล็ดในสภาพไม่มีเยื่อหุ้มเมล็ด จึงทำให้รักษาคุณภาพการงอกไว้ที่ ๘๐ เปอร์เซ็นต์ขึ้นไป และสามารถเก็บรักษาเมล็ดได้นานขึ้น

๔. นำเมล็ดที่แยกเยื่อหุ้มเมล็ดออกแล้วมาเทลงในน้ำ เลือกไว้เฉพาะเมล็ดดีที่จมน้ำ ส่วนเมล็ดที่ลึบหรือไม่สมบูรณ์จะลอยน้ำ ให้ทิ้งไป

๕. นำเมล็ดที่ได้มาผึ่งแดด ๑ - ๒ แดด แล้วนำเมล็ดที่แห้ง มาร่อนเพื่อแยกสิ่งเจือปนออก

๖. ตรวจสอบคุณภาพเมล็ดและเปอร์เซ็นต์ความงอก โดยแช่เมล็ดในน้ำอุ่นนาน ๑ คืน นำมาเพาะเรียงบนกระดาษชำระ ๑๐ เมล็ด/แผ่น แล้ววางกระดาษชำระทับบนเมล็ดอีกหนึ่งชั้นและพรมน้ำ ทิ้งไว้ที่อุณหภูมิห้องนาน ๓ - ๔ คืน ทำจำนวน ๑๐ ชุด (รวมเป็น ๑๐๐ เมล็ด)

๗. หากต้องการเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ ยังไม่เพาะโดยทันที ควรบรรจุถุงเก็บไว้ในตู้เย็น (ช่องแช่แข็ง) สามารถเก็บได้นาน ๑ ปี (ต้องตรวจสอบเปอร์เซ็นต์การงอกทุก ๓ เดือน) หรือหากเก็บไว้ที่อุณหภูมิห้อง สามารถเก็บไว้ได้นาน ๔ - ๖ เดือน (ต้องตรวจสอบเปอร์เซ็นต์การงอกทุก ๒ เดือน) โดยยังคงคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ไว้ได้

ที่มา : ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ ๗ จังหวัดมหาสารคาม กองขยายพันธุ์พืช กรมส่งเสริมการเกษตร

พริก

ชื่อสามัญ : Chilli, Pepper, Capsicum, Paprika

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Capsicum annum*

ปริมาณการใช้น้ำ ๗๐๐ – ๘๐๐ ลบ.ม./ไร่/ฤดูกาลผลผลิต

อายุการเก็บเกี่ยว เริ่มเก็บเกี่ยวเมื่ออายุประมาณ ๖๕ วัน จนถึงอายุ ๑๘๐ วัน

การปลูกดูแลและเก็บเกี่ยวผลผลิต

๑. การเตรียมแปลงปลูก โดยใช้ระยะห่างระหว่างต้น ๕๐ เซนติเมตร ระยะระหว่างแถว ๑๐๐ เซนติเมตร ขุดดินให้ลึกประมาณ ๒๕ – ๓๐ เซนติเมตร ตากดินทิ้งไว้ประมาณ ๗ – ๑๐ วัน ใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักที่สลายตัวแล้วอัตรา ๒ – ๓ ตัน/ไร่ (หากดินมีสภาพเป็นกรด ควรใส่ปูนขาว อัตรา ๑๐๐ – ๒๐๐ กิโลกรัม/ไร่) และใส่ปุ๋ยสูตร ๑๕ – ๑๕ – ๑๕ อัตรา ๓๐ กิโลกรัม/ไร่ จากนั้นคลุกเคล้าให้ทั่วและย่ำดินให้มีขนาดเล็กลง ยกแปลงสูง ๓๐ เซนติเมตร กว้าง ๑๒๐ เซนติเมตร คลุมด้วยพลาสติกเงิน-ดำ เจาะรูพลาสติกตามระยะปลูกที่กำหนด หรือใช้ฟางคลุมเพื่อรักษาความชื้นในดินและป้องกันวัชพืช จากนั้นจึงปลูกพริกได้ (กล้าพริกควรมีอายุประมาณ ๓๐ – ๔๐ วัน ความสูงประมาณ ๑๐ – ๑๕ เซนติเมตร)

๒. การให้น้ำ หลังปลูกพริกควรให้น้ำทุกวันจนต้นกล้าพริกตั้งตัวได้ประมาณ ๕ – ๖ สัปดาห์ หลังจากนั้นจึงค่อยลดปริมาณน้ำลง ซึ่งอาจจะรด ๑ วัน หยุด ๒ วันก็ได้

๓. การให้ปุ๋ย ปุ๋ยที่แนะนำคือ ปุ๋ยสูตร ๑๕ – ๑๕ – ๑๕ หรือ ๑๔ – ๑๔ – ๒๑ ในอัตรา ๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่ โดยแบ่งใส่สองครั้ง ครั้งแรกเป็นปุ๋ยรองพื้นพร้อมกับการพรวนกลบดิน ปริมาณ ๕๐ กิโลกรัม/ไร่ ครั้งที่สอง หลังปลูกต้นพริกได้ ๓๐ วัน

๔. การเก็บเกี่ยวผลพริกสดครั้งแรกเมื่ออายุประมาณ ๖๕ – ๙๐ วัน ผลผลิตในระยะแรกจะน้อยแต่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และลดลงอีกครั้งเมื่อต้นพริกเริ่มแก่ การเก็บเกี่ยวควรเก็บทุก ๆ ๗ วัน ใช้วิธีเด็ดที่ผลพริกจะให้ผลผลิตนาน ๖ เดือน

การตลาด

รวมกลุ่มการผลิตให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และสามารถจำหน่ายในพื้นที่/ตลาด Modern Trade และโรงงานแปรรูป

การเพิ่มมูลค่าผลผลิต

แปรรูปขั้นต้น เช่น การทำพริกแห้ง/พริกป่น พริกแกง

แปรรูปในระดับอุตสาหกรรม เช่น ซอสพริก การสกัดสารแคปไซซิน (Capsaicin) ซึ่งเป็นสาระสำคัญในพริกเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมอาหารและยา

เงื่อนไข/ข้อจำกัด

๑. ต้องมีตลาดรองรับ เนื่องจากในช่วงเดือนธันวาคม - มกราคม จะเป็นฤดูกาลปลูกพริก มีพริกออกสู่ตลาดมาก ราคาพริกจะผันแปรมาก ตามผลผลิตที่ออกสู่ตลาด

๒. เก็บเกี่ยวทำด้วยมือ จึงควรมีแรงงานในครัวเรือนเพียงพอหรือสามารถจ้างแรงงาน

๓. ต้องมีแหล่งน้ำที่สามารถใช้เพาะปลูกได้ตลอดฤดูปลูก

๔. ต้องมีการดูแลอย่างใกล้ชิด เนื่องจากพริกเป็นพืชที่มีศัตรูพืชมาก

ที่มา : กลุ่มส่งเสริมพืชผักและเห็ด สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร

มะเขือเปราะ

ชื่อสามัญ : Thai Eggplant, Thai striped eggplant, Thai green eggplant

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Solanum melongena* Linn.

ปริมาณการใช้น้ำ ๗๐๐ – ๘๐๐ ลบ.ม./ไร่/ฤดูกาลผลผลิต

อายุการเก็บเกี่ยว เริ่มเก็บเกี่ยวเมื่ออายุประมาณ ๖๕ - ๙๐ วัน

การปลูกดูแลและเก็บเกี่ยวผลผลิต

๑. การเตรียมแปลงปลูก โดยใช้ระยะห่างระหว่างต้น ๘๐ เซนติเมตร ระยะระหว่างแถว ๑๐๐ เซนติเมตร ไถดินให้ลึกประมาณ ๒๕ – ๓๐ เซนติเมตร ตากดินทิ้งไว้ประมาณ ๗ – ๑๐ วัน ใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักที่สลายตัวแล้วอัตรา ๒ ตัน/ไร่ (หากดินมีสภาพเป็นกรด ควรใส่ปูนขาว อัตรา ๑๐๐ – ๒๐๐ กิโลกรัม/ไร่) และใส่ปุ๋ยสูตร ๑๕ – ๑๕ – ๑๕ อัตรา ๓๐ กิโลกรัม/ไร่ จากนั้นคลุกเคล้าให้ทั่ว

๒. การเตรียมกล้า ใส่ดินผสมในถาดเพาะกล้า (ดินที่ร่อนแล้ว ๓ ส่วน ปุ๋ยคอก ๑ ส่วน ทรายหรือเกลบดำ ๑ ส่วน) รดน้ำและหยอดเมล็ดลงในถาดหลุม หลุมละ ๑ เมล็ด รดน้ำเช้า – เย็น

๓. การปลูก ขุดหลุมปลูกลึกประมาณ ๑๐ – ๒๐ เซนติเมตร นำกล้ามะเขือเปราะที่มีอายุ ๑๕ วัน หรือมีใบจริงประมาณ ๓ – ๔ ใบ ปลูกตามหลุมที่กำหนด กลบดินและรดน้ำ

๔. การให้น้ำ หลังปลูกมะเขือเปราะควรให้น้ำทุกวัน เช้า – เย็น จนต้นกล้ามะเขือเปราะตั้งตัวได้ หลังจากนั้นจึงค่อยลดปริมาณการให้น้ำลง ซึ่งอาจจะรด ๑ วัน หยุด ๒ วันก็ได้ การให้ปุ๋ยควรให้ปุ๋ยหลังจากย้ายปลูกประมาณ ๗ – ๑๐ วัน ปุ๋ยสูตร ๔๖ – ๐ – ๐ อัตรา ๓๐ กิโลกรัม/ไร่ เพื่อเร่งการเจริญเติบโต หลังจากนั้นใส่ปุ๋ยสูตร ๑๓ – ๑๓ – ๒๑ หรือ ๘ – ๒๔ – ๒๔ ในอัตรา ๕๐ – ๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่ โดยแบ่งใส่ในช่วงออกดอกติดผลทุก ๒๐ วัน

๕. การเก็บเกี่ยวผลผลิต เมื่ออายุประมาณ ๖๕ – ๙๐ วัน หรือหลังดอกบาน ๗ – ๑๐ วัน จะสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้โดยเก็บผลที่มีขนาดพอเหมาะไม่อ่อนหรือแก่เกินไป โดยการเก็บเกี่ยวผลผลิตต้องให้ขั้วมะเขือติดมากับผลด้วย

การตลาด

รวมกลุ่มการผลิตให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และสามารถจำหน่ายในพื้นที่ และตลาด Modern Trade ได้

เงื่อนไข/ข้อจำกัด

๑. ต้องมีตลาดรองรับ
๒. ต้องมีแหล่งน้ำที่สามารถใช้เพาะปลูกได้ตลอดทั้งปี
๓. เก็บเกี่ยวทำด้วยมือ จึงควรมีแรงงานในครัวเรือนเพียงพอหรือสามารถจ้างแรงงาน

ที่มา : กลุ่มส่งเสริมพืชผักและเห็ด สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร

มะรุม

ลักษณะทั่วไป

มะรุม เป็นพืชในวงศ์ MORINGACEAE ชื่อสามัญว่า Horse Radish Tree ชื่อวิทยาศาสตร์ : Moringa oleifera Lamk. มนุษย์รู้จักพืชชนิดนี้มานานกว่า ๔,๐๐๐ ปี แลและพบต้นมะรุมมีปลูกอยู่ทั่วโลก ในต่างประเทศ ทำการวิจัยและสกัดเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อบำรุงร่างกายซึ่งได้รับความนิยมอย่างสูงทั้งในยุโรปและอเมริกา เชื่อว่ามีคุณสมบัติช่วยบำบัดโรคได้กว่า ๓๐๐ ชนิด โดยเฉพาะโรคที่สำคัญ ๆ ของ มนุษย์ เช่น มะเร็ง และเอดส์ เป็นต้น มะรุมมีอยู่ทั้งหมด ๑๓ สายพันธุ์ สำหรับพันธุ์ที่นำมาใช้บริโภคกันอย่างกว้างขวางและรู้จักกันดีในบ้านเรา คือ พันธุ์ Moringa oleifera ซึ่งมีถิ่นกำเนิดในแถบเอเชีย เช่น อินเดีย ศรีลังกา โดยเป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง ที่กิ่งเปราะมาก ออกดอกเป็นช่อสีเหลืองนวลบริเวณปลายยอดในช่วงต้นฤดูหนาว ผลกลมยาวประมาณ ๒๐ – ๕๐ เซนติเมตร ผิวสีเขียวเข้มเป็นลอน ๆ เจริญได้ดีในดินทุกชนิด

การปลูกและดูแล

๑. การเตรียมดิน ไถดินตาก ขุดหลุมขนาดกว้าง x ยาว x ลึก ประมาณ ๕๐ x ๕๐ x ๕๐ เซนติเมตร ใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักคลุกเคลาให้เข้ากับดิน

๒. การปลูก มะรุม ขยายพันธุ์โดยการเมล็ดหรือกิ่งตอน แต่ส่วนมากนิยมเพาะเมล็ดในถุงดำ เมื่อต้นกล้า อายุ ๓๐ – ๔๕ วันจึงย้ายปลูกลงแปลง

๓. การให้น้ำ มะรุมเป็นพืชที่สามารถทนแล้งได้ดีและออกดอกผลตามฤดูกาล จึงให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ ในระยะแรกของการปลูกเท่านั้น เมื่อมะรุมตั้งตัวได้แล้วให้น้ำตามความเหมาะสม

๔. การใส่ปุ๋ย เน้นปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก ใสรอบ ๆ โคนต้น พรวันดินกลบ หรือใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕ – ๑๕ – ๑๕ อัตรา ๑๐๐ – ๒๐๐ กรัมต่อต้น รวมด้วยกองพรวันดินกลบ

๕. การเก็บเกี่ยว มะรุมเป็นพืชที่โตเร็วหากได้น้ำและปุ๋ยสม่ำเสมอ อายุประมาณ ๒ – ๓ ปี ก็ให้ผลผลิตแล้ว สามารถเก็บขายได้ตั้งแต่ ยอด ดอก ผลอ่อนและผลแก่ ปัจจุบันมีการนำสวนต่าง ๆ ของมะรุมมาแปรรูป เป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น น้ำมันมะรุม ครีม สบู่ ยาลูกอม และลูกประคบ เป็นต้น

๖. โรคและแมลง ปัญหาเรื่องโรคและแมลงไม่ค่อยมีปัญหา จะมีบ้าง คือ หนอนเจาะลำต้นและกิ่ง ทำให้อายุต้นมะรุมไม่ยืนยาว จึงควรหมั่นตรวจและทำลายหนอนอยู่เสมอ

ประโยชน์จากสวนต่าง ๆ ของต้นมะรุม

๑. เปลือกลำต้น นำเปลือกจากลำต้นมาสับเป็นชิ้น ๆ รวมกับเปลือกต้นปบ ถ้าไม่สามารถหาเปลือกต้นปบได้ จะใช้เปลือกมะรุมเพียงอย่างเดียวก็ได้ นำมาห่อในผ้าขาวทำเป็นลูกประคบ นึ่งไרותนแล้วนำมาประคบแกโรคปวดหลังหรือ ปวดขาได้เป็นอย่างดีร้านขายเครื่องยาจีนสวนใหญ่ จะนำมาเขาเครื่องยารักษาโรคหลายชนิด

๒. ราก รสเผ็ด หวาน ขม มีสรรพคุณแก้อาการบวม บำรุงไฟธาตุ รักษาโรคหัวใจ รักษาโรคไขข้อ (rheumatism)

๓. ยาง (gum) ฆ่าเชื้อไทฟอยด์ ชิฟิลิส แกปวดฟัน

๔. ใบสด เพื่อให้ได้ประโยชน์เต็มที่ ควรรับประทานใบสด ที่ไม่แก่หรืออ่อนเกินไป การใช้ใบสดปรุงอาหารต่าง ๆ สามารถทำได้ตามความต้องการและความถนัด เนื่องจากใบมะรุมมีธาตุเหล็กสูง ฉะนั้น จึงไม่ควรให้ทารกในวัยเจริญเติบโตถึง ๒ ขวบรับประทานในปริมาณที่มากเกินไป ใบมะรุมสดก็เหมือนผักใบเขียวทุกชนิด ไม่ควรรับประทานเป็นจำนวนมาก เพราะจัดเป็นยาถ่ายประเภทหนึ่ง เมื่อเริ่มรับประทานบางท่านอาจจะ มีอาการท้องเสีย บางคนอาจจะ มีผื่นคันเป็นลมพิษทันทีหลังรับประทาน การรับประทานใบสด ไม่ควรถูกความร้อน นานเพราะจะทำให้สูญเสียสารอาหารหลายชนิด ใบสดใช้จิ้ม น้ำพริก ใส่แกง ใส่ในสลัดผักรวมหรือใส่แซนวิช

การรับประทานน้ำคั้นใบมะรุมนสด ต้มวันละ ๑ ขอนโตะ ช่วยควบคุมอาการของโรคเบาหวานและควบคุมความดันโลหิตสูง การรับประทานใบสดวันละ ๑ - ๓ กิ่ง หรือใช้ประกอบอาหารจะทำให้มีสุขภาพแข็งแรงและไม่ค่อยเป็นหวัด การรับประทานใบตากแห้ง จะให้ผลดีกว่าใบสด เพราะสามารถรับประทานได้มากกว่า สะดวกในการพกพาช่วยรักษาอาการปวดเมื่อยตามข้อกระดูก ภายในระยะเวลาประมาณ ๑ เดือน

๕. ใบมะรุมนแห้ง ขั้นตอนการทำใบมะรุมนตากแห้ง ก่อนเก็บ ๑ วันให้ฉีดน้ำลงใบให้สะอาด จากนั้นนำไปผึ่งให้แห้งในที่ร่ม ใบแห้งสนิทใบจะกรอบแตกง่าย หรือถ้าไม่แห้งให้ใส่เตาอบที่อุณหภูมิ ๔๕-๕๐ องศาเซลเซียส อบนานประมาณ ๑๐ นาที ถ้าจะเก็บไว้ต้มเป็นน้ำชา ให้เก็บไว้ในขวดที่บดแสงเพื่อป้องกันการเสื่อมคุณภาพ หรือบรรจุแคปซูลไว้รับประทาน

๖. ดอก ต้องรับประทานสุกเท่านั้น ใข้ต้มทำน้ำชาใช้ดื่ม ช่วยให้นอนหลับ นอกจากนั้นยังนำมาชุบไข่หรือทำแกงส้มได้ ไม่ควรรับประทานมาก จะทำให้ท้องเสีย

๗. ฝัก รับประทานได้ทั้งฝักอ่อนและฝักแก่พอสมควร ฝักอ่อนขนาดถั้วฝักยาวสามารถนำมาทำอาหารได้มากมายหลายชนิด อาทิ เช่น ผัดน้ำมันหอย ยำฝักมะรุมนอ่อน (เหมือนยำถั้วพลู) ทอดมันปลากับฝักมะรุมนอ่อน แกงเผ็ดฝักมะรุมนอ่อน แกงเลียงฝักมะรุมนอ่อน เป็นต้น สำหรับฝักแก่ต้องปอกเปลือกหรือขูดเอาแต่เนื้อใช้แกงส้มหรือทำแกงกะหรี่

ที่มา : ศูนย์วิทยบริการเพื่อส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเลขานุการ กรมส่งเสริมการเกษตร

แค

ชื่อสามัญ : Sesban Agasta

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Sesbania grandiflora* Desv

อายุการเก็บเกี่ยว เริ่มเก็บเกี่ยวเมื่ออายุประมาณ ๓ เดือน จนถึงอายุ ๒๐ ปี

การปลูกดูแลและเก็บเกี่ยวผลผลิต

๑. การเตรียมแปลงปลูก แคเป็นพืชที่เจริญเติบโตได้ดีในดินทุกชนิดที่ไม่มีน้ำท่วมขัง โดยใช้ระยะปลูก ระหว่างต้น ๒ เมตร ระหว่างแถว ๒ เมตร ขุดหลุมกว้างประมาณ ๕๐ เซนติเมตร ลึก ๕๐ เซนติเมตร แล้วพรวนดิน ในหลุมจนละเอียด จากนั้นผสมปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก หรืออาจจะใช้ปุ๋ยเคมีรองพื้นเล็กน้อยโดยใช้สูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑๐ - ๑๕ กรัม คลุกเคล้าให้เข้ากันแล้วจึงนำต้นพันธุ์มาลงปลูก

๒. การเตรียมกล้า นำเมล็ดมาเพาะและอนุบาลในถุงปลูกเพาะชำจนต้นกล้ามีอายุ ๑ เดือน หรือมีความสูงประมาณ ๒๐ - ๓๐ เซนติเมตร จึงนำออกย้ายปลูกลงแปลง

๓. การปลูกนำกล้าแคปลูกลงในหลุมที่เตรียมไว้ ควรกลบโคนต้นให้แน่น ใช้ไม้รวกปักเป็นหลักยึด เพื่อไม่ให้ต้นกล้าหักล้ม ใช้ฟางคลุมโคนต้นเพื่อเป็นการรักษาความชื้น

๔. เมื่อแคมีความสูงประมาณ ๕๐ เซนติเมตร ควรเด็ดยอดเพื่อให้ต้นแคแตกแขนง ทรงต้นเป็นพุ่ม ไม่สูง และยังทำให้เพิ่มปริมาณดอกมากขึ้น

๕. การใส่ปุ๋ย ควรใช้ปุ๋ยเคมีที่มีอัตราส่วนไนโตรเจน ฟอสฟอรัส โพแทสเซียม เท่ากับ ๑ : ๒ : ๑ เช่น ปุ๋ยสูตร ๑๓-๒๗-๑๓ หรือ ๑๒-๒๔-๑๒ หรือปุ๋ยชนิดอื่นที่ใกล้เคียงกัน โดยใส่ในอัตรา ๕๐ กิโลกรัม/ไร่ อาจจะนำปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก ที่สลายตัวแล้วมาใส่เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินแค

๖. การให้น้ำ รดน้ำอย่างสม่ำเสมอทั้งตอนเช้า-เย็น ทั้งนี้ ขึ้นกับความชื้นในดินด้วย หลังจากที่ได้แคเจริญ แข็งแรงดี ควรลดการให้น้ำเหลือประมาณ ๓-๔ วัน/ครั้ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความชื้นในดิน ไม่ควรรดน้ำให้แฉะ จนเกินไป เพราะจะทำให้รากเน่าได้

๗. การเก็บผลผลิต เมื่อต้นแคมีอายุประมาณ ๓ เดือน สามารถเก็บผลผลิตได้ โดยจะมีผลผลิตออกทุกวัน ควรเก็บเฉพาะดอกที่โตพอเหมาะ และไม่ควรถูกเก็บดอกที่บานหรือเริ่มปริดดอก เนื่องจากไม่เป็นที่ต้องการของตลาด ถ้าหากมีดอกแคที่บานอยู่ติดกับต้นควรเด็ดทิ้ง

การตลาด

รวมกลุ่มการผลิตให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และสามารถจำหน่ายในพื้นที่ ตลาดค้าส่ง Modern Trade ได้

เงื่อนไข/ข้อจำกัด

๑. ต้องมีตลาดรองรับที่แน่นอน เนื่องจากเป็นพืชที่มีผลผลิตออกทุกวัน

๒. แคจะมีแมลงศัตรูพืชที่สำคัญ คือ แมลงหวี่ขาว จะดูดกินน้ำเลี้ยงจากยอดอ่อน จะทำให้ยอดหงิกงอ ทำให้ไม่เจริญเติบโต

ที่มา : กลุ่มส่งเสริมพืชผักและเห็ด สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร

ผักหวานบ้าน

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Sauropus androgynus* Merr.

ชื่ออื่น : ผักหวานใต้ใบ (สตูล) มะยมป่า (ประจวบฯ) ก้านตง ผักหวาน (เหนือ) นานาเซียม (มลายู, สตูล)

ปริมาณการใช้น้ำ ๗๐๐ – ๘๐๐ ลบ.ม./ไร่/ฤดูกาลผลิต

อายุการเก็บเกี่ยว

สามารถเก็บผลผลิตได้ หลังจากย้ายปลูก ๖๐ วัน และสามารถเก็บได้ตลอดทั้งปี

การปลูกดูแลและเก็บเกี่ยวผลผลิต

๑. การเตรียมแปลงและการปลูก ปลูกโดยใช้กิ่งปักชำหรือเพาะกล้าด้วยเมล็ด และย้ายปลูกเมื่อต้นกล้าอายุได้ ๔๕ - ๖๐ วัน โดยใช้ระยะปลูก ๑ x ๒ เมตร และนำปุ๋ยคอกที่แห้งดีแล้วผสมตอนเตรียมดินประมาณ ๑ - ๒ กิโลกรัม/หลุม และใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕ - ๑๕ - ๑๕ อัตรา ๑๐ - ๒๐ กิโลกรัม/หลุม รองก้นหลุมก่อนปลูก

๒. การให้น้ำ หลังการปลูกผักหวานบ้านควรให้น้ำสม่ำเสมอจนผักหวานบ้านเริ่มตั้งตัวได้

๓. การดูแลรักษา เมื่อผักหวานบ้านอายุได้ ๙๐ วัน ควรจะใช้ปุ๋ยเสริม สูตร ๒๑ - ๐ - ๐ อัตรา ๑๐ - ๒๐ กิโลกรัม/หลุม จำนวน ๓ ครั้ง / ปี

๔. การเก็บเกี่ยว สามารถเก็บผลผลิตได้ หลังจากย้ายปลูก ๖๐ วัน เมื่อเก็บยอดไปแล้วประมาณ ๑๕ วัน จะแตกยอดใหม่ให้เก็บได้ตลอดทั้งปี

การตลาด

รวมกลุ่มการผลิตให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และสามารถจำหน่ายในพื้นที่ และตลาด Modern Trade ได้

เงื่อนไข/ข้อจำกัด

๑. ต้องมีตลาดรองรับ

๒. ควรมีแหล่งน้ำที่สามารถใช้เพาะปลูกได้ตลอดปี

๓. เก็บเกี่ยวทำด้วยมือ จึงควรมีแรงงานในครัวเรือนเพียงพอหรือสามารถจ้างแรงงาน

ที่มา : กลุ่มส่งเสริมพืชผักและเห็ด สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร

คำแนะนำในการขยายพันธุ์พืชและเก็บเมล็ดพันธุ์

การขยายพันธุ์พืช คือ กระบวนการที่ทำให้เกิดการเพิ่มปริมาณต้นพืชให้มีจำนวนมากขึ้น เพื่อการกระจายพันธุ์พืชพันธุ์ดีเพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิต ตลอดจนรักษาพันธุ์พืชชนิดต่าง ๆ ไว้ไม่ให้สูญพันธุ์ สามารถจำแนกได้เป็น ๒ แบบ ได้แก่

๑. การขยายพันธุ์แบบไม่อาศัยเพศ ได้แก่ การปักชำ ซึ่งเป็นวิธีการขยายพันธุ์ที่นิยมสำหรับ ผักหวานบ้าน และฟ้าทะลายโจร ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มพืชที่สามารถออกรากง่าย เพียงแต่ปักชำในวัสดุที่สะอาดและรักษาความชื้นได้ดี เช่น พีทมอส ขุยมะพร้าวหรือขี้เถ้ากลบ โดยไม่จำเป็นต้องใช้ฮอร์โมนกระตุ้นการออกรากประมาณ ๓๐ วัน ก็สามารถเกิดรากมากเพียงพอสำหรับการย้ายปลูกในสภาพแปลงได้

๒. การขยายพันธุ์แบบอาศัยเพศ ได้แก่ การผลิตเมล็ดพันธุ์และการเพาะเมล็ด ซึ่งเป็นวิธีการที่นิยมสำหรับ ฟ้าทะลายโจร มะรุม มะละกอ แคบ้าน พริก และมะเขือ จึงควรมีความรู้เบื้องต้น ดังนี้

๒.๑ ลักษณะการผสมเกสร โดยต้องรู้ว่าเป็นพืชผสมตัวเองหรือผสมข้าม เช่น พืชตระกูล พริก-มะเขือ และพืชตระกูลถั่วเป็นพืชผสมตัวเอง พืชตระกูลแตงเป็นพืชผสมข้าม เป็นต้น

๒.๒ การออกดอก จะต้องรู้ว่าพืชชนิดนั้นมีอายุออกดอกเมื่อไหร่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกดอกหรือไม่ออกดอก และการป้องกันไม่ให้สายพันธุ์อื่น ๆ มาผสมกับสายพันธุ์ที่ต้องการผลิตเมล็ดพันธุ์ ซึ่งวิธีที่ทำได้ง่ายที่สุด คือ การปลูกให้ห่างจากพันธุ์อื่น ๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ หรือใช้วิธีการปลูกหล้อมเวลาเพื่อไม่ให้ดอกออกพร้อมกัน สำหรับการผลิตเมล็ดมะละกอนั้นแนะนำให้ครอบดอกกระเทยด้วยกรวยกระดาษ ก่อนดอกบานอย่างน้อย ๑ วัน เพื่อบังคับให้ผสมตัวเองซึ่งจะทำให้ได้เมล็ดพันธุ์ที่มีอัตราต้นกระเทยต่อต้านตัวเมีย เท่ากับ ๒ : ๑

๒.๓ การเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมากจะต้องเก็บเกี่ยวให้ถูกเวลา และมีวิธีการที่ถูกต้อง เนื่องจากมีผลต่อปริมาณและคุณภาพของเมล็ดพันธุ์โดยตรง ดังนี้

๑) ช่วงเวลาการเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์

(๑) ควรหลีกเลี่ยงการเก็บเกี่ยวในช่วงฤดูฝน เนื่องจากความชื้นสูง มีผลต่อคุณภาพของเมล็ดพันธุ์โดยตรงและยังก่อให้เกิดโรคกับเมล็ดพันธุ์ได้ง่ายด้วย

(๒) ช่วงเวลาเก็บเกี่ยวเมล็ดที่เหมาะสม คือ ช่วงที่มีปริมาณและคุณภาพเมล็ดดี ที่สุด โดยการเก็บที่ไม่อ่อนหรือแก่จนเกินไป หรือช้าเกินไปจนเมล็ดร่วงหล่น

๒) วิธีการเก็บเกี่ยวและปรับปรุงเมล็ดพันธุ์

(๑) กลุ่มเมล็ดและฝักแห้ง เช่น ถั่วต่าง ๆ ฝักกาดหอม ตั้งโอ้ คื่นห่าน กวางตุ้ง ผักบุ้งจีน แคบ้าน ฟ้าทะลายโจร เป็นต้น จะทำการเก็บเกี่ยวฝักที่แก่เต็มที่ มีลักษณะพอง เปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลอ่อน แต่ฝักยังไม่แห้งกรอบ จากนั้นนำมาผึ่งลมประมาณ ๒ – ๓ วัน และทำการนวดแยกเมล็ดออกจากฝักโดยใส่ในกระสอบแล้วทุบเบา ๆ ทำความสะอาด แล้วนำไปตากอีกประมาณ ๑ – ๒ วัน จนเมล็ดแห้ง ความชื้นประมาณ ๑๐ เปอร์เซ็นต์

(๒) กลุ่มเมล็ดเปียก เช่น แตงกวา มะเขือ มะระ มะละกอ เป็นต้น ผลที่เก็บเกี่ยวได้ จะมีสีเหลือง เมื่อเก็บเกี่ยวแล้วให้นำมาบ่มไว้ในร่ม ๓ – ๗ วัน แล้วจึงทำการแกะเมล็ดออกจากผล นำเมล็ดที่ได้ มาหมักไว้ ๑ วัน สำหรับเมล็ดมะละกอให้ขัดเยื่อหุ้มเมล็ดออกให้หมดเนื่องจากมีสารยับยั้งการงอก จากนั้น จึงล้างเมล็ดให้สะอาด เมล็ดที่สมบูรณ์จะจมน้ำ เมล็ดที่ลอยจะเป็นเมล็ดที่ไม่สมบูรณ์ให้ทิ้งไป นำเมล็ดออกผึ่งในที่ร่มหรือที่มีแสงแดดอ่อน ๆ ประมาณ ๓ – ๔ วัน และหมั่นพลิกกลับเมล็ด ๒ – ๓ ครั้งต่อวัน

ข้อควรระวัง อย่าตากเมล็ดบนภาชนะที่เป็นสังกะสีในขณะเมล็ดเปียกแล้วนำไป ตากแดดจัดทันที เนื่องจากจะทำให้เมล็ดตายหรือเมล็ดไม่แข็งแรง ซึ่งส่งผลทำให้เก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ไว้ได้ไม่นาน

เมื่อเมล็ดพันธุ์แห้งดีแล้ว ทำการปรับปรุงเมล็ดพันธุ์ เพื่อคัดแยกเมล็ดพันธุ์ออกจากสิ่งเจือปนต่าง ๆ เช่น เปลือก กิ่ง ก้านต่าง ๆ รวมทั้งเมล็ดอ่อนและเมล็ดที่ไม่สมบูรณ์ด้วย

๒.๔ การเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ ควรบรรจุเมล็ดพันธุ์ไว้ในภาชนะที่สะอาดสามารถป้องกันความชื้นได้ เก็บรักษาในสถานที่ที่มีอุณหภูมิต่ำและมีความชื้นสัมพัทธ์ประมาณ ๔๕ – ๕๐ เปอร์เซ็นต์ อย่างไรก็ตาม การหาสถานที่ดังกล่าวเป็นไปได้ยาก ดังนั้น จึงสามารถเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ไว้ในตู้เย็นช่องธรรมดา แต่ต้องผนึกภาชนะบรรจุให้มิดชิด อย่าให้อากาศผ่านเข้าได้จะทำให้สามารถเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ไว้ได้นานขึ้น

๒.๕ การทดสอบความงอกของเมล็ดพันธุ์ ก่อนนำเมล็ดพันธุ์ไปใช้ควรให้ความสำคัญกับการทดสอบการงอกของเมล็ด เพื่อป้องกันปัญหาที่เกิดจากคุณภาพการงอกของเมล็ดพันธุ์ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบเสียเวลา เสียโอกาสและได้ผลตอบแทนไม่คุ้มค่า สำหรับวิธีการทดสอบสามารถทำได้ ดังนี้

๒.๕.๑ นำเมล็ดพันธุ์ใส่ภาชนะแล้วเติมน้ำลงไป เพื่อแยกเมล็ดเสียหรือเมล็ดที่ไม่สมบูรณ์ซึ่งจะลอยน้ำทิ้งไป

๒.๕.๒ ทดสอบความงอกโดยใช้วัสดุที่มีคุณสมบัติอุ้มน้ำได้ดีและที่สำคัญคือต้องสะอาดและไม่มีเชื้อโรค เช่น กระดาษทิชชู (เลือกแบบไม่มีสารเจือปนใด ๆ เช่น น้ำหอม สารฟอก) สำลี กระดาษ นามาวางในกล่องพลาสติก (แบบมีฝาปิด) ใส่น้ำให้ท่วมชุ่มโชกแล้วเทน้ำส่วนเกินออก ใช้คีมหนีบเมล็ดพันธุ์ใส่ลงไป ๑๐๐ เมล็ด (ถ้าไม่มีคีมให้ล้างมือให้สะอาดเพื่อป้องกันเมล็ดพันธุ์เกิดเชื้อรา) แล้วปิดฝาให้สนิทกั้นการระเหยของน้ำในกล่อง วางไว้ในร่ม โดยไม่ต้องเปิดฝาเนื่องจากอาจทำให้เกิดการปนเปื้อนเชื้อราจากภายนอกหรือทำให้กระทบกับระยะเวลาการงอกได้ ภายในเวลา ๓ วันเมล็ดจะงอก นับเมล็ดที่งอกดู ถ้าเมล็ดงอกต่ำกว่าร้อยละ ๖๐ ถือว่าต่ำกว่ามาตรฐานไม่ควรนำไปปลูก

๒.๕.๓ ทดสอบความงอกโดยใช้ทราย นำทรายใส่ในจานสังกะสีให้เต็มก้นจาน นับเมล็ดใส่ลงไป ๑๐๐ เมล็ด รดน้ำพอชุ่ม เอาจานอีกใบครอบไว้ หมั่นรดน้ำให้ชุ่มทุกวัน ภายใน ๓ วัน เมล็ดจะงอก นับดูเหมือนวิธีที่ ๒

ข้อควรระวัง

๑) ควรรดน้ำให้ชุ่มอยู่เสมอ และต้องวางไว้ในที่ปลอดภัย อากาศถ่ายเทได้ดี เมล็ดที่ทดสอบการงอกควรจะเป็นตัวแทนของเมล็ดทั้งหมด ไม่ควรเลือกเมล็ดเพื่อเอามาทดสอบ เพราะจะทำให้ผลการทดสอบที่ได้ไม่ตรงตามความเป็นจริง

๒) เมล็ดที่ทดสอบการงอกได้ดี แต่เมื่อนำไปปลูกในแปลงปลูกจริงแล้ว เมล็ดกลับไม่ค่อยงอกนั้น อาจเกิดจากสภาพดินไม่เหมาะสม ดินมีความเป็นกรด – ด่างมากเกินไป ดินขาดธาตุอาหาร หรือมีความชุ่มชื้นไม่เพียงพอ

๒.๖ เทคนิคการเพาะกล้า การเพาะกล้าให้งอกอย่างสมบูรณ์นั้น ต้องทำความเข้าใจในธรรมชาติของเมล็ดพันธุ์แต่ละชนิด ซึ่งมีความหนาของเปลือกหุ้มเมล็ดแตกต่างกันและภายในเมล็ดจะมีแหล่งอาหารที่จำเป็นสำหรับต้นอ่อนแตกต่างกัน คือ เมล็ดขนาดใหญ่มีอาหารสำรองมากกว่าเมล็ดขนาดเล็ก ต้นกล้าที่งอกออกมาจึงมีความสามารถในการยึดตัวได้ดีกว่าและสามารถงอกแทงโผล่ผิวดินออกมาได้ดีกว่าเมล็ดขนาดเล็ก การงอกของเมล็ดจะเกิดขึ้นเมื่อได้รับการกระตุ้นโดยความชื้นของน้ำและออกซิเจนที่เหมาะสม ซึ่งสัมพันธ์กับการกลบดินเพาะเมล็ด คือ หากกลบดินมากเกินไปจะทำให้ออกซิเจนลดลงส่งผลให้อัตราการงอกลดลง แต่หากกลบเมล็ดตื้นเกินไปจะทำให้เมล็ดมีความชื้นไม่เพียงพอที่จะทำให้เปลือกเมล็ดและอาหารภายในเมล็ดอ่อนตัวส่งผลให้อัตราการงอกลดลงเช่นเดียวกัน ดังนั้น การเลือกใช้วัสดุเพาะกล้าที่เหมาะสม การรดน้ำที่พอเหมาะ ความลึก-ตื้นของการกลบเมล็ด รวมถึงการเข้าใจลักษณะนิสัยและแหล่งกำเนิดของพืชแต่ละชนิด ซึ่งมีความชอบอากาศและความหนาวเย็นแตกต่างกัน เช่น ผักสลัดซึ่งเป็นพืชที่มีต้นกำเนิดในเขตอากาศหนาว มักจะงอกได้ดีในช่วงที่มีอากาศเย็น (เดือนธันวาคม – มกราคม) ขณะที่พืชผักของไทย เช่น ผักบุ้ง กระบี่ สามารถปลูกได้ตลอดทั้งปี

๒.๖.๑ วัสดุเพาะกล้าผัก

- | | |
|--------------------------|--------|
| ๑) แกลบดำแห้ง | ๑ ส่วน |
| ๒) ปุ๋ยหมัก | ๑ ส่วน |
| ๓) ขุยมะพร้าวร้อนละเอียด | ๑ ส่วน |

การทำวัสดุเพาะกล้านั้น อินทรีวัตถุต่าง ๆ อาจมีเชื้อราที่ทำให้เกิดโรคเน่าคอดิน ซึ่งมักเกิดกับพืชที่กำลังงอกในช่วง ๗ วันแรก อาการของพืชที่สังเกตเห็นต้นมีอาการหักงอ บริเวณโคนจะมีสีดำของเชื้อรา วิธีป้องกันสามารถทำได้โดยการพาสเจอร์ไรส์วัสดุเพาะกล้า ดังนี้

- ๑) นำวัสดุเพาะกล้าบรรจุใส่ถุงพลาสติกใส ถุงละ ๑๐ กิโลกรัม
- ๒) นำถุงบรรจุวัสดุเพาะกล้า มาตากแดดเป็นเวลา ๗ วัน โดยให้พลิกกลับถุงให้โดนแสงแดดด้านละเท่า ๆ กัน เพื่อให้แดดฆ่าเชื้อราหรือแบคทีเรียที่อาจก่อให้เกิดโรคเน่าคอดินได้
- ๓) เมื่อครบ ๗ วัน นำวัสดุเพาะกล้าไปใช้หรือเก็บในที่ที่ไม่โดนแสงแดด

๒.๖.๒ วิธีการเพาะกล้า

- ๑) นำวัสดุเพาะกล้าใส่ลงตะกร้าพลาสติก ความลึกประมาณ ๘ - ๑๐ เซนติเมตร

๒) การนำเมล็ดไปแช่น้ำจะช่วยให้เมล็ดพืชงอกได้เร็วกว่าปกติ เพราะน้ำจะทำให้เปลือกหุ้มเมล็ดอ่อนตัว จึงช่วยให้เมล็ดงอกได้เร็วขึ้น น้ำที่ใช้แช่อาจจะเป็นน้ำอุ่นหรือน้ำอุณหภูมิห้อง และระยะเวลาในการแช่ขึ้นอยู่กับชนิดของพืช บางชนิดใช้เวลา ๖ - ๑๒ ชั่วโมง บางชนิดใช้เวลานานถึง ๑ - ๒ วัน ทั้งนี้ ให้สังเกตจากขนาดของเมล็ดที่ขยายใหญ่ขึ้น เติ่งขึ้น หรือเปลือกหุ้มเมล็ดนั้นก็นำไปเพาะได้ พืชที่นิยมแช่น้ำได้แก่ หน่อไม้ฝรั่ง มะละกอ ผักชี ข้าว น้อยหน่า มะขาม เป็นต้น

๓) กรณีเป็นเมล็ดขนาดเล็ก ใช้ไม้ไอศกรีมหรือไม้บรรทัด ทำร่องเป็นแถว ให้กะความลึกประมาณขนาดของเส้นผ่านศูนย์กลางของเมล็ดคูณสอง หรือ ๒ เท่าของขนาดเมล็ด โรยเมล็ดตามร่องเบา ๆ กลบด้วยวัสดุเพาะแล้วรดน้ำให้ชุ่ม นำไปวางไว้ในร่ม ควรคลุมตาข่ายหรือวางในที่ปลอดภัยจากสัตว์ที่จะมาคุ้ยเขี่ยหรือกัดกินเมล็ด ประมาณ ๕ - ๗ วัน เมล็ดจะงอกเป็นต้นกล้า

๔) ย้ายกล้าที่มีใบเลี้ยง ๑ คู่ ลงถาดหลุมที่เตรียมวัสดุเพาะไว้เรียบร้อยแล้ว (หากหยอดเมล็ดในตะกร้าไม่ถึ้นัก อาจปล่อยให้ต้นกล้าเจริญเติบโตจนมีใบจริงแล้วจึงค่อยย้ายลงแปลงปลูกก็ได้) อย่างระมัดระวังและย้ายกล้าอย่างเบามือ โดยจับที่ปลายใบเลี้ยงแล้วใช้ไม้ปลายแหลมกดลงด้านข้างแล้วค่อย ๆ ดึงต้นขึ้นมา

๕) เมื่อย้ายลงถาดเพาะแล้ว ให้วางไว้ในบริเวณที่แสงส่องถึงประมาณ ๒ สัปดาห์ (แสงแดดไม่แรงเกินไป) เมื่อต้นกล้ามีใบจริงแล้วจึงย้ายลงแปลงปลูกต่อไป



วัตถุประสงค์

1. เกษตรกรและผู้ที่ได้รับผลกระทบ มีพืชอาหารและพืชสมุนไพรสำหรับการบริโภคภายในชุมชน
2. เพื่อถ่ายทอดความรู้การปลูกพืชผักและสมุนไพรให้กับเกษตรกรและผู้สนใจ



เป้าหมาย

1. ผลิตต้นพันธุ์พืชผักและสมุนไพร 7 ชนิด 3,634,464 ต้น
2. สนับสนุน 225,390 ครัวเรือน (ครัวเรือนละ 16 ต้น)

งบประมาณทั้งสิ้น 20,000,000 บาท



บ้านพอเพียงเลี้ยงชีวิต

สู้โควิด-19



พืชผักและสมุนไพรหลัก 4 ชนิด
พื้ทลายโจร มะละกอ พริก และมะเขือ
พืชผักและสมุนไพรเสริม 3 ชนิด
ผักหวานบ้าน แดบ้านมะรุม



ศูนย์ปฏิบัติการ
34 หน่วยงาน

สำนักงานเกษตรอำเภอ/
อกม.

เกษตรกรและ
ผู้ที่ได้รับผลกระทบ

จุดเรียนรู้ เพื่อเป็นต้นแบบในพื้นที่
* สทง.กษอ. พิจารณาตามความเหมาะสม จำนวน 1 จุด



2



สทง.กษอ. จัดสรรต้นพันธุ์
ให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
(อกม.) จำนวน 75,130 ราย
เพื่อนำไปกระจายชุมชน
หมู่บ้านละ 3 ครัวเรือน

3

4



เกษตรกรและผู้ได้รับผลกระทบจาก covid-19 จำนวน 225,390 ครัวเรือน รวม 3,606,240 ต้น

จุดเรียนรู้ ต้นแบบ อำเภอละ 1 จุด รวม 882 จุด รวม 28,224 ต้น

เกษตรกร
อยู่ดีมีสุข
อย่างยั่งยืน

